Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ШИНАРА, 29 АВГУСТ, 1989 ШУ. ★ № 103 (7761). ★ Мах 3 кеп.

Арендаторий кхашка

Нагахьа санна Назрановски района «Назрановский» совхоза кхашка гIолла лелача хана, оасарах цIена сов тоаенна шекара свеклаш, хьумо латта «кура» хьажкIаш, тIека бола ялат чуийцачул тIехьагIа аьха, макхаш дахьа тоадаь лавтташ, башха-дика коартолаш хьайоахаш лела агрегат шоашта бIаргагой, шоаш Озиев Сейпудина арендни бригада доазон тIа долга ха мара дезац шоана.

Со цига нийсвеннача дийнахьа, хIаьтта коартолаш чуэца болабеннабар арендатораш. Озиев Сейпудина делаш долча бIаргех хайра солана хьувкъам эсала боацилга. Копалка тIехьа а йолаш йоадача «Беларуса» чура тIехьашкахьа хьежаш кабина чувоагIалацар Оздоев Бисолта а. Хоза хет цунна коартолий шерра оаса тIехьа а юташ ше водаш. Тамаш а яц. Цун хьакъ да цу кхай тIара дар, цун къахьегамах даьнна беркат да. Ди-бийса ца къовсаш цу бIаь гектар хулача участка тIа воаллаш хьавоагIа из бIаьсти йолаелча денз.

— Чуэцара хала культура я коартолаш, — йоах бригадира. — Екъа латтача хана катехха акхарцара дар чакх ца доаккхе вIаштIехьа дац.

Болх сиха лел. Новкъостал дара бахача нахах арендатораша вIашагIъелла бIарчча бригада я коартолаш хьагулъеш. ХIаьта хьувкъам ала хIама доацаш дика ба. ПланагIа йоагIачул, вешта аьлча, договора тIа хоадам баь дIаяла езаш белгалъяьхарел цкъан-ахаззен дукхагIа коартолаш йоал хIара гектара тIара.

М. КАРАЕВ.

СУРТА ТIА: «Назрановский» совхоза арендагIа болх беча бригада кулгалхо Озиев Сейпудин.

Автора сурт.

Оарц дала!

«Модж» яьнна гIишло

Дийнахьа цхьайтта сахьат даьннадар со керда гIишло — Сунженски маьхк арахеца завод — хьалъеча кхаьчача хана. Объекта гонахьа хьагуш саг ца хиларах, чухьнахьара балхаш деш хила беза-кх нах, аьнна хийтар. Цхьабакъда, укхаза а виъ-пхиъ саг мара коравинзар.

— Мичаб шун болхлой? — хьаттар аз ПМК-5 прорабага З. Имагожевга.

— Берригаш а хьона бIаргагураш ба-кх, — жоп делар цо. ТIаккха дIахо аз шийга дергдола хаттар кхетадича санна дийцар нах ишттa кIезига хилара бахьанех:

— ХьалхагIа бригаде 20 саг вар. ХIанз юхевисараш пхиъ мара вац. ГIишлон материалаш ца хиларах хьабе болх а боацаш каст-каста дусар тхо. Цунга хьежжа алапеш а Iалаьмате лохделар. Цудухьа гIишлонхой дIааха баьлар бригадера. Кхыметтел укх юхебисараштa а тIатеIIа хьаде хIама дац. Тоъац цемент, плиткаш, эш кхы а кирпишкаш. Бакъдар дийцача, тIеххьарча деношка тха гIулакха респотребсоюза председатела гIишлош хьалъяра заместитель Касиев Руслан оарцагIваларах бригада хьатIаера кIезиг-дукха кирпишкаш, 100 кубически метр кафельнии 500 кубически метр метлахскии плиткаш. Цо из новкъостал даьлцаре тахан вIалла хьабе болх а боацаш дагIадезаргдар тха.

Ювцар я Сунженски района бахача наха чIоаггIа эшаш йола завод. Саг тешаргвац цунах, цхьабакъда, цхьайттaлагIа шу да из гIишло хьалъеш латта. КIезигагIдале а, тIеххьарча диъ-пхе шера эксплуатаце дIалуш я из завод. Иштта йоахар лурчогIа со укхаза венача хана а. Цу хана «Сердало» оагIош тIа араьлар цунах льаца ира критически материал. Амма, цу шера а, тIехьа йоагIача хана а гIишло эксплуатаце дIаяла вIаштIехьдаланзар. ХIаьта кхоачамбоацараш тахан а хьалха хиннараштa тара да. НийсагIа аьлча, хIанз а болх къаьнарча тайпара бу, цун оамалаши методаши хувцаеннаяц.

ТIаккха, фуд тахан завод эксплуатаце дIаялара новкъарле ер?

— Оаха, гIишлонхоша тхоай декхар кхоачашдаьд, — яхаш дувц З. Имагожева. — КIезиг-дукха чухьнахьа отделочни балхаш дича тхо йистедаьннад. ХIаьта гIулакх юхатеттараш ба Грозненски СМУ-8 монтажникаш. Соахка денз монтажни балхаш дара кийча я завод. Бакъда, цу хана денз пIелг IотIатехабац монтажникаша. Дукха ха йоацаш, цу СМУ-8 начальник Гагнев КъурейIш хьа а воалаваь, этта хьал дувцаш къамаьл хиннадар тха. Цо дош деннадар ше IоцIакхоаччаше а монтажникий бригада хьалъяйтаргъя, аьнна.

Цхьабакъда, СМУ-8 кулгалхочо ший дош кхоачашдинзар. Юха а духьалдаьлар, халахете а, гIишлонхошта хIанз а каст-каста хулаш дола сурт: дергдац, аьнна ак а ца оалаш е даь а ца боалаш. ХIаьта, цу ханна района къаьнарча маьхк хьаеча завода къахьегамхой шоай массазара бала увзаш ба: тиша хиларах оборудовани каст-каста йох, дукхагIдола балхаш кулг-кара де дезаш хул. Шоай районе бахача наьха хьашташ дизза кхоачашдар духьа хьинар шолха а даьккха къахьегаш боахк.

— Керда гIишло эксплуатаце дIалургхиларах оаха дог дилла дукха ха я, — йоах Сунженски маьхк еча завода директора А. Хамхоева. — Цудухьа керда завод хьаярга ца а хьежаш, объективни бахьанаш а ца лехаш, тхоай мел йолча чурча таронех бизза пайда ийбе гIерт тхо. Бахача наха объективни бахьанаш мича дез. Царна шорттеи дика хьаьйи маьхк а маьхка-булочни изделеш а ма эший.

Ала деза, хала дале а, хьалхашка латтача чоалханеча декхарех завода болхлой сийленца лоархIабу. ТIеххьарча хана нах раьза ба укхаза хьаеча продукцена. ГIулакх бокъалгахьа дала доладелар завода директор А. Хамхоев хьожавича денз. Из кьона ва, укх предприяте хьалкхийнав. Цудухьа цунна дика довз завода хьал, цун «готтига» моттигаш, бовз нах. Цу дерригне карагIдоалийт къонача кулгалхочун предприятена тахан хьалхашка латта чоалхане декхараш кхоачашде, баха нах маэшша маьхкаца а маьхкабулочни изделешца а Iалашбе. Продукце дикал кхы а лакхагIа хургьяр, нагахьа санна поставщика — Назрановски мельзавода — хьакхухьийта хьоар дика хулаpe. Поставщикаша бокъо йоацаш кIезига лоаттаду, масала, лакхагIча сортагIа дола хьоар. Тхо теш из гIалат мельзавода кулгалхоша лоацача хана дIадоаккхаргхиларах.

Сунженски маьхк ёча завода болхлой дIахо а шоаш хьаллаьцача наькъа тIара ца бовла дага ба. Цхьабакъда, цар цхьан хьинарца массе а хана гIулакх лерттIа дIагIоргдац. ЧIоаггIа эш царна керда завод. Из болх бе йолаялийтача вIаштIехьдаргда дийнахьеп-буси 40 тони продукци арахеца, кулг-кара балхашта механизаци е, тарни доацача хьисапе хьоар лораде.. Е вешта аьлча, 50 килограмм деза дола хьоара галеш ийде дезаргдац укхаза болх беча кхалнаьха. ТIаккха карагIдаргда тIехдика маьхки маькхабулочни изделеши хьае. ХIаьта эггара керттердар — продукце ассортимент дикка шеръе. Масала, керда завод хьайийллача укхаза болх беш хургья ший кондитерски цех, солонкаш, хьажкIий чоалпаш хьаю линеш. Ховш мадий из продукци наха геттара а хоатташ йолга. Цхьаькха а да. Кердача предприятес таро лургья кхы тIа а къахьегама ресурсаш общественно-пайданеча къахьегама юкъеоза. Нагахьа санна, тахан къаьнарча заводе болх беш 71 саг вале, кердача — уж хургва 114 саг. ТIаккха уж леха а безаргбац. ХIана аьлча, тахан а сон сон дIаэца, яхаш заявленеш чутелаш аргIагIа а эйтта дукха нах ба.

Гуш махиллара, кердача заводо дукха лургда. Бакъда, цу деша сагота бац подрядчикаш. Кхоане а ехкаш, объективни бахьанаш а лехаш уж баггIашехьа хьалъеча гIишлон, «модж» тIаьнпай. Цу тайпара гIулакх леладар дIахо кхы ла йиш йолаш дац. Эш балха керда методаш, завод сихагIа болх бе дIайолайолийтаргйола наькъаш. МалагIаш да уж? Сона хетаргахьа цу хьакъехьа эггара нийсагIа дола наькъаш Сунженски маьхк еча завода директора А. Хамхоева белгалдаьхар. Цо дийцар:

— ГIишлонхой цхьатарра еррига а завод йистеяккха гIерт. Из-м дика гIулакх дар, нагахьа санна низаш тоъаш даларе.

Из цхьа никъ ба. ХIаьта шоллагIбар — завод коллектива арендагIа хьаялар. Цу дешах льаца завода юкъара собрани а яь дийцадар оаха. Массавар а цхьан даггара а волаш раьза ва цу гIулакха. ХIанз керда завод хьалъеча карадерзаданза кхы а 200 эзар сом дисад. Из ахча тхона юха хьа а душ, арендагIа болх дIаболабича оаха гIишлон организацел дукхха сихагIа йистейоаккхаргьяр тхоай керда хьалъеш йола предприяти. Цхьабакъда, тха предложени хьаллаца тигац респотребсоюза кулгалхоша.

ХIанз массанахьа а балха юкъеккхувл къахьегам вIаштIехьбаккхара керда формаш. Къаьстта шерра яржаш латт аренда, хIана аьлча, цунах хьабоала пайда боккха ба. Из тешалдеш дола масалаш вай республике а кIезига дац. Доацаче, тамашне позици я респотребсоюза кулгалхоша льацар.

Х. ШАДИЕВ,
тха спец. корр.

КЪАМАН ДЕШАХ ЙОЛЧА КПСС ПЛАТФОРМА ПРОЕКТ ЮВЦАШ

НИЙСА ОТТАДАЬ ДЕШАШ

Дуккхача хана денз вай пачхаьалкхене льаьттача командно-административни хьисапе кулгалдара системо доккха зе даьд дукха доккха доацача къамашта. Ленина деш юхмачаьхьа а доахаш, Советски Союзе цхьа къам мара хургдац, яьхад хьалха хиннача кулгалхоша. Цу тайпарча политико IотеIадора зIамига къамаш дегIаахара хьалаш, цар культура, мотт. Цунах баьнна «пайда» гуш ба, вай мехка цхьайолча моттигашка дахача къамашта юкъера барт бохача кхачарах. Цудухьа, геттара лоархIаме да хIанз КПСС-а къамашта юкъерча гIулакхех йола политически платформа тIаэцар.

Кепатехача цун проекта тIа мел долчоа, сона хетаргахь а, раьза хургба, Советски Союзе мел дахача къамий викалаш, наха эшар а цар сатийсар а да цу тIа. Масала, геттара лоархIаме да «республикашта цар суверенни социалистически пачхаьалкхен статусага хьежжа бокъонаш дIаяла еза», аьнна дола дешаш. Иштта хила дезаш а дар из, Ленина вай Союз кхоллача хана а цу хьисапе хургйолаш лаьрхIа хиннад.

Иштта нийса оттадаь да, хIара республика ший лоIаме пачхаьалкхен мотт тIаэца бокъо йолаш я, аьнна дешаш. Шеко яц, республика моллагIа мотт тIанийцача а эрсий мотт массе къамий юкъара мотт а болаш хургболгах. ХIаьта кхыча къамий метташ дегIаахара хьалаш а тоалургда.

Хьагучох, атта хургдац, цу платформа проекта тIа дIадехар кхоачашде. Дукхха кхоачамбоацараш дитад вайна сталинскии застойнии ханаша. Цхьабакъда, кхы тIехьдаха йиш йолаш дац къамашта юкъера проблема къоастаяра гIулакхаш.

Л. ЗУБАЙРАЕВА,
1-ча ателье болхло.

●

ВОШАЛ—ВАЙ ЗАМАН БЕРКАТ

Тха массаволча дезалхочунна тхоай эрмалой мотт харал совгIа, нохчий, эрсий, гIалгIай, азербайджаний метташ хов. Аз болх беча классе да тайп-тайпарча къамех дола бераш, царна юкъе эрсий мотт дика ца ховраш а нийслу. Сайна тайп-тайпара метташ харах, аз дика кхетаду цар дувцар. Цох бераш а эрсий мотт хьехара новкъостал хул сона.

Тхона юхе нохчий, гIалгIай, эрсий бах, цхьа дезал санна барта а болаш.

Тха Сунженски районо Армене доккха хатар иккха, сагото еча шийна могаш дола гIо дир. Аз болх беча школа коллективо ахчанца гIо дир эрмалошта. Сона новкъа да тIеххьарча хана цхьаболча телхача наха хьаьнала къахьегача наха ду зуламаш. ХIана боах Узбекистанера туркашмесхетинцаш ара, хIана боабу бехке боацаш нах, бераш, истий, мичара енай цхьайолча элементашта иззал къизал. Нагорный Карабах къувсаш мел цIий мийхкад. Хьалха халача хана, ца лела даьр хIанз массанена чуIе цIа, тIадувха барзкъа, мел эшар доллашехь, хIана къувс льаттан чIегилг къахьегаш цу тIа бахача нахаца? Сона чIоагIа дика хетар вай мехка массадола къам цхьа дезал санна барта дахаре, цунца иштта вай вахар тоалургдар тIаккха. Цудухьа хьаллоац аз КПСС ЦК платформа проект.

Е. СААКЯН,
хьехархо.

ПРОЕКТ

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АВТОНОМНИ СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКА ЗАКОН

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР КОНСТИТУЦЕНА (КЕРТТЕРЧА ЗАКОНА) ХУВЦАМАШИ ТIАТОХАРАШИ ДАРАХ

Социалистически демократи, халкъа самоуправлени дегIайоалаяр духьа, хоржамий система, халкъа депутатий Советий а правосуде органий а структуреи болхи эргабаьккха тоабар духьа, хIаьта 1988 шера 1 декабрерча «СССР Конституцена (Керттерча Закона) хувцамаши тIатохараши дарах» долча Законага а 1989 шера 11 августерча «РСФСР Конституцена (Керттерча Закона) хувцамаши тIатохараши дарах долча» Законага а хьежжа, Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совето соцам бу:

1. 1978 шера 26 мае ялхазлагIа хержача аргIан йоацача Нохч - ГIалгIай АССР бархIлагIча сессе тIайийцача Нохч - ГIалгIай АССР Конституцена укх тайпара хувцамаши тIатохараши де:

I. Корта 8 укх тайпарча редакце хилийта:

«Корта 8

Халкъа депутатий Советий балха системеи принципаши

Статья 73. Халкъа депутатий Советаш — Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьара Совет, халкъа депутатий моттигашкара Советаш — районни, городской, городашкара районни, поселкови а юртий а (станични) Советаша хьаю Нохч - ГIалгIай АССР пачхаьалкхен Iаьдала представительни органий цаI йола система.

Статья 74. Нохч - ГIалгIай АССР халкъа депутатий Советий полномочей ха — пхи шу.

Пачхаьалкхен Iаьдала йоагI - йоагIача органий полномочей ха чакхъялалехьа бнъ беттал тIехьа ца доалийташ ду Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета халкъа депутаташ харжара дола хоржамаш, халкъа депутатий моттигашкарча Советий халкъа депутаташ хоржача кхаь беттал тIехьа ца доалийташ.

Статья 75. Республикански а моттигера а лоархIам бола эггара сагоmагIа дола дешаш къестаду Нохч-ГIалгIай АССР а халкъа депутатий моттигашкарча Советий а сессешка е референдумашка дувца оттаду цар.

Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета а халкъа депутатий моттигашкарча Советий а, городашкарчаргара (района карайолча городашкара) дIанккхача, поселкови а юртий а (станични) Советий шоай президиумаш я.

Халкъа депутатий Советаша хьаю массазара комиссеш, вIашагIъехк исполнительни а распорядительни а, хIаьта иштта царна отчет тела кхыйола органаш.

Халкъа депутатий Советаша хоржаш а дIахьежабеш а бола гIулакхаш тIара нах шоай балха тIа вIашттIа хила йиш яц оттаьча шин ханал дукхагIа. Царех моллагIвола гIулакха тIара саг ханал хьалха дIаваккха йиш я цо шийна тIадехка декхараш лерттIа кхоачаш ца дой.

Статья 76. Халкъа депутатий Советаша вIашагIъехк шоашта чухь пачхаьалкхен тIахьожами предприятешка, учрежденешка, организацешка къахьегамхой общественни тIахьожами вIаши тарбеш йола халкъа тIахьожама органаш.

Халкъа тIахьожама органаша шоай компетенцега хьежжа тохкам бу законодательствас дIадехараш, пачхаьалкхен программаш а заданеш а кхоачашъяра; пачхаьалкхен дисциплина телхаярца, местничество лелаярца, гIулакх ведомственни леладарца, хIаманна доал ца дарца, кхом ца барца, волокитаца а бюрократизмаца а къовсам лоаттабу; тIахьожам лоаттабеча кхыча органашта координаци ю; пачхаьалкхен аппарата структура а болх а эргабоаккхаш тоабара гIо ду.

Статья 77. Халкъа депутатий Советаша юкъарчал доаццаш а шоаш вIашагIъехкача органашка гIолла а шоай территореш тIа доал ду пачхаьалкхен, боахама, социально - культурни вахара дерригача доакъошта, решенеш тIайийю, уж кхоачашъелга Iалашду, решенеш вахаре кхоачашъяра тIахьожам лоаттабу.

Статья 78. Халкъа депутатий Советий болх вIаштIехьбоаккх дешаш коллективно, паргIатта, корта болаш дувцара а къесталара а кIийлен тIа, исполнительнии распорядительнии органаша, Советаша вIашагIъехкача кхыча органаша къахьегама коллективашта, бахача наха хьалхашка гласность йолаш а ханханнахьа отчеташ еш а бу болх, цар балха гражданаш шерра юкъеувз.

Халкъа депутатий Советаша, цар хьаеча органаша теркал ду общественни хетар, республикански а моттигера а лоархIам бола эггара саготагIа дола дешаш дувца увттаду, шоай балхах а тIайийьча решенеех а гражданашка хан-ханнахьа хоам бу».

2. Корта 9 укх тайпарча редакце хилийта:

«Корта 9

Хоржамий система

Статья 79. Халкъа депутаташ хорж цхьамандатни е дукхамандатни хоржамий округашка массане дакъа лоацача, нийсачеи духхьаларчеи харжара бокъонах, къайлагIа кхаж а тоссаш.

Статья 80. Депутаташ харжар массане дакъа лоацаш да: харжа а хержа хила а бокъо я 18 шу даьннача НГIАССР гражданий.

Халкъа депутатий шин Совете мара цхьатарра депутат хила бокъо яц НГIАССР гражданина.

Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Совета, халкъа депутатий моттигашкарча Советий исполнительни комитетий составана юкъебоагIараш, цу органий председателашкара дIанккхараш, ведомствай кулгалхой, халкъа депутатий моттигашкарча Советий исполнительни комитетий отделий, управленей кулгалхой, судахой а пачхаьалкхен арбитраш а шоаш балха тIа хьожабеча е хоржача Совета депутаташ хила йиш яц.

Хоржамашта юкъе дакъа лацац судо хьаькъала телха лаьрхIа психически цамогаш болча гражданаша, лийца чубоахкача наха, хIаьта иштта суда решенегIа низагIа дарба деш бараша.

Статья 81. Халкъа депутаташ харжар цхьатарра бокъо йолаш да: хIара хоржамий округе гIолла харжархочун цхьа голос я; хоржамашка цхьатарра бокъо йолаш дакъа лоац харжархоша.

Статья 82. Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета халкъа депутаташ харжар духхьалара да: халкъа депутаташ гражданаша хорж юкъарчал доаццаш.

Статья 83. Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета халкъа депутаташ хоржача кхаж къайлагIа тосс: кхаж тоссарий лоIама тIахьожам лоаттабелга дехк.

Статья 84. Хоржамий округашка гIолла халкъа депутаталла кандидаташ оттабе бокъо йолаш я къахьегама коллективаш, общественни организацеш, дийнахьа дешар хьехача юкъерча лаьрххIача а лакхерча а дешара заведеней дешархойи студентийи коллективаш, нах баха моттигашкарча харжархой. тIема доакъошкарча тIем тIа гIулакх дерий собранеш.

Халкъа депутаталла кандидаташ дукха е кIезига хилара доазув оттадац. Хоржамашта хьалхарча собране дакъа лоацача хIаране йиш я моллагIча сага кандидатура оттае, цу даькъе ший яр а.

Халкъа депутаталла кандидаташ шоаш оттабича денз хоржамашта хьалхарча кампане цхьатарра бокъонаш йолаш дакъа лоацаш ба.

Хоржамий бюллетенешта юкъебахьа йиш йолча кандидатий дукхала доазув оттадац.

Хоржамий округашкара халкъа депутаташ хоржача хана хоржамашта хьалхара окружной собранеш е йиш я округе гIолла халкъа депутаталла оттабаь кандидаташ бувцара а йоагI-йоагIача хоржамий комиссе кандидаташта регистраци яра решенеш тIаэцара а.

Халкъа депутаташ харжарца ювзаенна расходаш духхьал пачхаьалкхен чотагIа ю.

Статья 85. Халкъа депутаташ харжара кийчо ю гуччахьеи гласнои.

Хоржамаш делга Iалашду комиссеша, уж вIашагIъехк къахьегама коллективай, общественни организацей, нах бахача моттигашкарча а тIема доакъошка тIема гIулакх дерий а харжархой собраней викалех.

НГIАССР гражданашта, къахьегама коллективашта, общественни организацешта таро лу халкъа депутаталла кандидатий политически адамийн оамалаш паргIатта а массе оагIорахьара а ювца, хIаьта иштта собранешка, кепайоазон тIа, телевидене а радио гIолла а кандидата тIехьа е духьала эгитаци е.

Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета а Нохч-ГIалгIай АССР моттигашкарча Советий а халкъа депутаташ харжара порядок белгалъю Нохч-ГIалгIай АССР законаша.

Статья 86. Харжархоша шоай депутаташта наказаш тел.

Халкъа депутатий йоагI-йоагIа Советаш хьеж наказашка, экономически, социальни дегIаахара планаш увттаеча а бюджет вIаштIехьйоаккхача а хана, хIаьта иштта кхыча дешаех решенеш кийчъеча хана теркал ю уж, наказаш кхоачашделга вIаштIехьдоаккх, уж чакхдахарах гражданашка хоам бу».

3. Корта 11 укх тайпарча редакце хилийта:

«Корта 11

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьара Совет

Статья 92. Нохч-ГIалгIай АССР пачхаьалкхен Iаьдала эггара лакхера а даим болх бу а законодательнии тIахьожам лоаттабуи орган я Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьара Совет.

Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьара Совет —

(Йистедоалар 2-ча оагIо тIа).

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АВТОНОМНИ СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКА ЗАКОН

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР КОНСТИТУЦЕНА (КЕРТТЕРЧА ЗАКОНА) ХУВЦАМАШИ ТІАТОХАРАШИ ДАРАХ

(Нистедоалар. Долалур 1-ча оагІо тІа).

Нохч - ГІалгІай АССР-а карадола моллагІа дош дувца а къоастаде а бокъо йола орган.

Духхьал Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета мара карадац:

1) Нохч - ГІалгІай АССР Конституци тІаэцилга, цунна хувцамаш делга;

2) Нохч - ГІалгІай АССР карадолча административно-территориальни устройства дешаех решенеш тІанйелга;

3) перспективни пачхьалкхен планаш, Нохч-ГІалгІай АССР экономически социальнин дегІайоалалра лоархІамегІйола республикански программаш; Нохч-ГІалгІай АССР экономически а социально а дегІайоалалра пачхьалкхен планаш, Нохч - ГІалгІай АССР пачхьалкхен бюджеташ чІоагІелга, план а бюджет а кхоачашъяра тІахьожам лоаттабелга, уж кхоачашъярах йола отчеташ чІоагІъелга; нагахьа санна динза дargдоацаш хилча плана а бюджета а хувцамаш делга;

4) Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Председатель хоржилга;

5) Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Председатела заместитель хоржилга;

6) Нохч - ГІалгІай АССР Министрий Совета Председатель а цун представленегІа Нохч - ГІалгІай АССР Министрий Совета состав а чІоагІъелга, цунна хувцамаш делга; Нохч - ГІалгІай АССР Министрий Совета предложенегІа Нохч - ГІалгІай АССР министерстваш а Нохч-ГІалгІай АССР пачхьалкхен комитеташ а вІашагІъехкилген дІайоахилгеи;

7) Нохч - ГІалгІай АССР халкъа тІахьожама Комитет, Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьара Суд, халкъа судий районни (городской) халкъа судахой хоржилга, Нохч - ГІалгІай АССР Керттера пачхьалкхен арбитр а Нохч - ГІалгІай АССР пачхьалкхен арбитраш а хьожабелга;

8) Нохч - ГІалгІай АССР конституционни надзора Комитет хоржилга;

9) халкъо кхаж тассарах (референдум ярах) соцам тІаэцилга;

10) Нохч-ГІалгІай АССР Законаш доашхилга;

11) Нохч-ГІалгІай АССР халкъа депутаташ а халкъа депутатий моттигашкарча Советий халкъа депутаташ а харжара хоржамаш делга;

12) Нохч-ГІалгІай АССР халкъа депутаташ харжара Центральни хоржама комиссе состав чІоагІъелга;

13) Нохч-ГІалгІай АССР правительствах а правительства членех а тешам боларах дола дешаш къоастаделга;

14) Нохч-ГІалгІай АССР ерригача территоре тІа законаш цхьатарра леладелга Іалашду; Нохч-ГІалгІай АССР компетенцега хьежжа чакхдоах доалахьен отношенешта, халкъа боахама а социально-культурни гІулакхашта а, бюджетно - финансови систeмана, къахьегамах мах телара, маьхаш увттадара, налогаш еттара, доал делга вІаштІехьдаккхара, тонахьара Іалам лорадара, Іалама ресурсех пайда эцара, конституционни бокъонех, паргІатонех, декхарех пайда эцара порядок лелаеча, хІаьта иштта кхыдола гІулакхаш чакхдоахача законащца регулировани елга;

15) РСФСР халкъа депутатий Съезде а РСФСР Лакхехьарча Совете а законодательни инициатива чакхйоаккхилга, РСФСР Съезда а РСФСР Лакхехьарча Совета сессей а аргІана йоаца заседанеш чакхъяхарах йола предложенеш телилга;

16) Нохч-ГІалгІай АССР гражданий конституционни бокъонаш, паргІатонаш, декхараш Іалашдарца а Нохч-ГІалгІай АССР доазон тІа дахача деррнгача къамий цхьатарра бокъонаш хиларца а дувзаденнача дерригача дешашка хьежилга;

Къаман культура а мотт а дегІакхувлара, исторически памятникаш лорадара дешаш къестаделга;

17) пачхьалкхен Іаьдала а управлене а республиканскии моттигашкарчеи органий болх вІаштІехьбаккхара а лелабара а порядок оттаелга;

18) республиканскии общественнии организацей правовой статус белгалъелга;

19) халкъа депутатий моттигашкарча Советий балха лостам телилга;

20) Нохч-ГІалгІай АССР пачхьалкхен совгІаташ чІоагІделга, Нохч - ГІалгІай АССР сийлен цІераш оттаелга;

21) Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума указаш а соцамаш а, Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Председатела распоряженеш, Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совета соцамаш а распоряженеш а дІайоахилга, нагахьа санна уж Нохч - ГІалгІай АССР Конституцеца тарлуш еце:

22) халкъа депутатий районни, городской (республика карайолча городий) Советий решенеш дІайоахилга, нагахьа санна уж СССР Конституцеца, РСФСР Конституцеца, Нохч - ГІалгІай АССР Конституцеца, РСФСР, НГІАССР законашца тарлуш еце;

23) нагахьа санна уж СССР а РСФСР а законашта духьалаляле, Нохч-ГІалгІай АССР доазон тІа СССР а РСФСР а союзни, союзно-республикански министерствайи ведомствайи акташ леларгІоацаш соцаелга;

24) ше вІашагІъехкача е хержача органий, хІаьта иштта ше хьежабеча е хоржача гІулакхаш тІарча наьха отчеташка хан-ханнахьа ладувгІилга.

Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совето законаши соцамаши тІанйду.

Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совето тІанйца законаши соцамаши СССР а РСФСР а законаштен кхыйолча правовой акташтен духьала хила йиш яц.

Нохч - ГІалгІай АССР законаши соцамаши Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совето тІанйду Нохч - ГІалгІай АССР берригача депутатех дукхагІбараша тІехьа кхаж тессача.

Статья 93. Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьара Совет латт 175 депутатах. Хоржамий округаш хьаю дукхалга диллача харжархой дукхагІа даькъе цхьан боараме а болаш.

Статья 94. Хоржамаш хинначул тІехьагІа шин беттал дукхагІа ха ялалехьа гулъю Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета хьалхара заседани.

Цо хержача мандатни комиссе представленегІа Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совето соцам тІаэц депутатий полномочеш нийса хиларах, хІаьта нагахьа санна хоржамех дола законодательство толхадаь моттиг нийсъелча — цхьабола депутаташ харжар нийса ца хиларах.

Статья 95. Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета аргІанара сессеш шера шинцел кІезигагІа йоацаш гулъю. Сессеша болх бергбола ха Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совето белгалъю. АргІан йоаца сессеш гулъю Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума, Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Председатела, Нохч - ГІалгІай АССР халкъа депутатий кхоалагІча даькъал кІезигагІа боацачар инициативагІа.

Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета сесси латт цун заседанеех, уж йоацача хана чакхйоахача Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета массазарча комиссей заседанеех.

Хоржамаш чакхдаьнначул тІехьагІа хула Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета массазарча комиссей заседанеех.

Хоржамаш чакхдаьнначул тІехьагІа хула Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета хьалхара заседани хьаелл Нохч - ГІалгІай АССР халкъа депутаташ хоржара йолча Центральни хоржама комиссе председатела. Заседанеш дІахо лелаяра порядок белгалъю Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совето.

Статья 96. Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета полномочеш чакхъяьнначул тІехьагІа керда Нохч-ГІалгІайн АССР Лакхехьара Совет вІашагІйоллалца ший полномочеш йолаш юс из.

Статья 97. Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совете законодательни инициатива хилара бокъо я Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьара Совета халкъа депутатий, Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума, Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Председатела, Нохч-ГІалгІай АССР конституционни надзора Комитета, Нохч - ГІалгІай АССР Министрий Совета, халкъа депутатий районни а, городской а (республика карайолча) Советий, Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета массазарча комиссей, Нохч - ГІалгІай АССР халкъа тІахьожама Комитета, Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Суда, Нохч - ГІалгІай АССР Прокурора, Нохч-ГІалгІай АССР Керттерча пачхьалкхен арбитра.

Шоай республиканскн органашка гІолла законодательни инициатива хилара бокъо йолаш я общественни организацеш а.

Статья 98. Хьажа, аьнна, Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Советага дІачуденнача законий проекташ ювц цун заседанешка.

Нохч - ГІалгІай АССР Закон тІанйцалга лоархІ, нагахьа санна Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета депутатех дукхагІбараша цунна тІехьа кхаж тессабале.

Законий проекташ, пачхьалкхен вахара кхыдола эгара лоархІамегІара дешаш Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета инициативагІа е халкъа депутатий районни, городской (республикана карайолча городий) Советий предложенегІа тІанйцача соцамагІа халкъага дувцийта оттаде йиш я.

Статья 99. Нохч - ГІалгІай АССР законаш, Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета соцамаши акташи Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Председатела кулг кІал а латташ, кепатох нохчий, гІалгІай, эрсий меттала.

Статья 100. Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиум Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета отчет тела орган я, цо Іалашду Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета болх вІаштІехьбоаккхилга, Нохч-ГІалгІай АССР Конституцега а Нохч - ГІалгІай АССР законашка а хьежжа кхыйола полномочеш чакхйоахилга.

Шоашкарча гІулакхашка диллача Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиумана юкъебоагІа: Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Председатель, Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Председатела заместитель, Нохч-ГІалгІай АССР халкъа тІахьожама Комитета председатель, Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета массазарча комиссей председателаш.

Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума керте латт Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Председатель.

Статья 101. Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо:

1) Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета сессеш гулъю;

2) Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета сессеш кийчъелга вІаштІехьдоаккх;

3) Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета массазарча комиссей балха координаци ю;

4) Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета халкъа депутаташта гІо ду шоай полномочеш кхоачашъе, эшача информацеца уж Іалашбу;

5) халкъа голосованеш (референдумаш) кийчъелген чакхйоахилген, хІаьта иштта Нохч-ГІалгІай АССР законий проекташи пачхьалкхен вахара кхыдола лоархІаме дешаши халкъо дувцилга вІаштІехьдоах;

6) Нохч-ГІалгІай АССР пачхьалкхен совгІаташ тел, Нохч-ГІалгІай АССР сийлен цІераш техк;

7) нохчий, гІалгІай, эрсий меттала кепает Нохч-ГІалгІай АССР Законаши Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совето, Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо, Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета председатела тІанйю кхыйола акташ;

8) кхоачашъю Нохч-ГІалгІай АССР ЗаконегІа оттаьь кхыйола полномочеш.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо арадоах указаш, соцамаш тІанйду.

Статья 102. Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета председатель Нохч-ГІалгІай Автономни Советски Социалистически Республика лакхерча гІулакха тІара саг а ва мехна чухьи дунен халкъашта юкъерча гІулакхашкен цун викал а ва.

Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета председатель хорж Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совето Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета халкъа депутатех къайлагІа голосовани а еш пхе шера йолча хана лаьрхІе, вІаштта шозза мара а ца хоржаш. Из моллагІча хана Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совето къайлагІа голосовани а еш юхаваккха йиш я.

Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета председатель Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета кара ва.

Статья 103. Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета председатела:

1) Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совето дувца доагІаш дола дешаш кийчдара юкъара кулгалделга чакхдоаккх; Нохч - ГІалгІай АССР законаштен Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совето а Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо а тІанйцача кхыйолча акташтен кІал кулг яздy;

2) Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совете республикерча хьалахи кхыдолча лоархІамеча дешаехи йола докладаш увттаю;

3) Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совете Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета председатела заместитель харжара йола кандидатура, хІаьта иштта Нохч-ГІалгІай АССР конституционни надзора Комитета персональни составах йола предложенеш а увттаю;

4) Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совете Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совета председатель, Нохч-ГІалгІай АССР халкъа тІахьожама Комитета председатель, Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Суда председатель, Нохч-ГІалгІай АССР пачхьалкхен Керттера арбитр хьожавара е харжара йола кандидатураш увттаю.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета председатела распоряженеш тел.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета председатела заместитела Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета председатела уполномочегІа цун цхьайола функцеш кхоачаш а ю председатела метта болх а бу, нагахьа санна из тІераваьлча е цунна ший декхараш кхоачашде ца могача хана.

Статья 104. Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совето Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета халкъа депутатех хорж законопроектни болх бара, Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совето леладе доагІа дешаш хьалххагІе дувцараи кийчдараи, хІаьта иштта Нохч-ГІалгІай АССР законаши Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совето тІанйица кхыйола решенеши кхоачашъеча гІо дара, пачхьализацейи балха тІахьожам локкхений органийи органиаттабара йола массазара комиссеш.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совето, эшшача хана вІашагІйоахк следственни, ревизионни, кхы моллагІча дешагІа йола комиссеш.

Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета массазара комиссеш кердайоах хІара шера Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совето оттаьача нормегІа.

Статья 105. Законаши Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета кхыйола решенеши тІаэц, массаза яхар санна, Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета йоагІ-йоагІача массазарча комиссешка проекташ хьалххагІе йиийцачул тІехьагІа.

Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совета, Нохч-ГІалгІай АССР халкъа тІахьожама Комитета, Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Суда, Нохч-ГІалгІай АССР Пачхьалкхен арбитража составе гІулакхаш тІара нах хьожабелген хоржалген ду Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета йоагІ-йоагІача массазарча комиссей заключенеш йолаш яле.

Еррига пачхьалкхен а общественни а органаш, организацеш, гІулакхаш тІара нах декхарийла ба Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета массазарча комиссеша дІадехараш кхоачашде, царна эшаш йола материалаши документаши дІатела.

Комиссей рекомендацеш пачхьалкхени общественни органаша, учрежденеша, организацеша ювцанза яргйоацаш я. Уж ювцарах хьахинначуни де лерхІарийи хьакъехьа хоам бе беза комиссешка цар оттаьяча хана.

Статья 106. Нохч-ГІалгІай АССР халкъа депутата бокъо я Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета сессешка Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета председателга, Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Советага Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совето вІашагІйохкаш е хоржаш йолча кхыча органий кулгалхошка, хІаьта иштта Нохч-ГІалгІай АССР территоре тІарча республикански (РСФСР) а союзни а лоархІамеча ведомствай, объединеней, предприятеи кулгалхошка, запрос оттае. Запрос шийга йоагІаш йола орган е гІулакха тІара саг декхарийла ва устни е яздаь жоп дала Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета цу сессе кІезигІа дале а кхо ди далалехьа.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета халкъа депутаташ служебни е производственни декхараш кхоачашдарах мукъабовл Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совете, цун комиссешка, хІаьта иштта бахача наха юкъе депутатски болх бара эшача хьаддача хана. Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета халкъа депутаташ служебни е производственни декхарех мукъабовла йиш я Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совете цар полномочеш мел йолча хана.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета халкъа депутат уголовни бехктокхаме оза, лаца е судебни порядкагІа цунна административни бехк бе йиш яц Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета пурам доацаш, хІаьта цун сессешта юкъерча хана — Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума пурам доацаш.

Статья 107. Нохч-ГІалгІай АССР конституционни надзора Комитет хорж Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совето политикаи праваи даькъерча специалистех итт шера йолча ханна лаьрхІа ший составе Комитета председатель, председатела заместитель, 13 член волаш.

Нохч - ГІалгІай АССР конституционни надзора Комитете хержа бола нах цу цхьан ханна хила йиш яц Комитета поднадзорни акташ арайоахача органий составе.

Нохч-ГІалгІай АССР конституционни надзора Комитете хержа бола нах декхараш кхоачашдеча хана шоай лоІаме а ба Нохч-ГІалгІай АССР Конституце яххар мара де дезаш а бац.

Нохч-ГІалгІай АССР конституционни надзора Комитето:

1) Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совето тІадилларгІа Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совете дІачу лу Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совете ювца йоагІаш йола Нохч-ГІалгІай АССР законий проекташ Нохч-ГІалгІай АССР Конституцега хьежжа хилара хьакъехьара заключенеш;

2) ший инициативагІа, Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета ПрезидиумотІадилларгІа Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совете дІачу лу законийи соцамийи проекташ Нохч-ГІалгІай АССР Конституцега а Нохч-ГІалгІай АССР законашка а хьежжа хилара хьакъехьара заключенеш;

3) бІарг тІалоаттабу Нохч-ГІалгІай АССР Конституцеги Нохч-ГІалгІай АССР Законашкен хьежжа Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совета соцамаши распоряженеши, халкъа депутатий районни, городской (республика доалахьарча городий) Советий решенеш хилийтара:

4) ший инициативагІа е Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совето тІадиллаpгІа, Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума, Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета председатела, Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета массазарча комиссей, Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совета предложенегІа заключенеш лу Нохч-ГІалгІай АССР Конституцеген Нохч-ГІалгІай АССР законашкен хьежжа кхыйолча пачхьалкхен органийи общественни организацейи акташ хилийтара хьакъехьа.

Нагахьа санна акт е цун цхьайола положенеш Нохч-ГІалгІай АССР Конституцеца е Нохч-ГІалгІай АССР законашца нийслуш йоацилга гучадаьлча Нохч-ГІалгІай АССР конституционни надзора Комитето акт араьккхача органга дІайохьийт ший заключени, дaь гІалаташ дІадахара. Цу тайпара заключени Комитето тІаэцаро кхоачаш ца яйташ соцаю Нохч-ГІалгІай АССР Конституцеца е Нохч-ГІалгІай АССР Законаца нийслуш йоаца акт е цун цхьайола положенеш.

Нохч-ГІалгІай АССР Конституционни надзора Комитета бокъо я Нохч-ГІалгІай АССР Конституцеца е Нохч-ГІалгІай АССР законаца нийслуш йоаца царна подотчетни йолча органий е гІулакхаш тІарча наьха акташ дІаяхара хьакъехьа Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совете е Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совете представлени яла.

Нохч-ГІалгІай АССР конституционни надзора Комитета болх вІаштІехьбоаккхилген цун порядоки белгалйоаккх СССР конституционни надзора хьакъехьарча СССР Законо, РСФСР-ерча конституционни надзора хьакъехьарча СССР Законо, РСФСР-ерча конституционни надзора хьакъехьарча РСФСР Законо, Нохч-ГІалгІай АССР Законо.

Статья 108. Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совето тІахьожам лоаттабу шийна подотчетни йолча ерригача пачхьалкхен органий балха.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совето лостам тел Нохч-ГІалгІай АССР-рча халкъа тІахьожама органий системана керте латтача Нохч-ГІалгІай АССР халкъа тІахьожама Комитета балха.

Халкъа тІахьожама органий болх вІаштІехьбоаккхилген порядоки белгалйоаккх СССР халкъа тІахьожамах долча Законо.

Статья 109. Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета а цун органий а балха порядок белгалйоаккх Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Регламентаца а Нохч-ГІалгІай АССР Конституце ларда тІа арадоахача Нохч-ГІалгІай АССР кхыча законашца а.

4. «Суди арбитражи» яхача 15-ча керта 141, 142, 144 статьяш укх редакцегІа дІаязъе:

«**Статья 141.** Нохч-ГІалгІай АССР ерригa судаш вІашагІйохк судахойи халкъа заседателаши харжара хьисапе.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Суда, районни (городской) халкъа судий халкъа судахой хорж Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совето.

Районни (городской) халкъа судий халкъа заседателаш хорж нах бахача е болх беча моттигерча гражданий собранешка гуччахьа голосовани а еш, хІаьта Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Суда халкъа заседателаш — Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совето.

Ерригача судий судахой итт шера лаьрхІа хорж. Ерригача судий халкъа заседателаш хорж пхе шера лаьрхІа.

Судахойи халкъа заседателаши бехктокхаме ба уж хержача органашта е харжархошта хьалхашка, царна хьалхашка отчеташ еш а законо оттаьча порядкагІа цар юхабеха йиш йолаш а ба.

Статья 142. Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьара Суд Нохч-ГІалгІай АССР лакхера судебни орган а я республика районни (городской) халкъа судий судебни балха тІахьожам лоаттабеш а я.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьара Суд латт Председателах, цун заместителех, членех, халкъа заседателех».

«**Статья 144.** Судахойи халкъа заседателаши шоай лоІаме а ба законо яхар мара деш а бац.

Судахоштен халкъа заседателаштен хьалаш Іалашду духьале йоацаш а эффективно а цар бокъонаши декхараши кхоачашдергдолаш. Правосуди кхоачашъеча судийи халкъа заседателийи балха моллагІча тайпара юкъегІерталга хила йиш йолаш дац, из дича законагІа бехктокхаме а оз.

Судахойи халкъа заседателаши законо лорабеш хилар, хІаьта иштта уж шоай лоІаме хилара кхыйола гарантеш СССР-е судий статусах долча Законои ССР Союза а РСФСР а кхыйолча законодательни акташи увттаю».

II. Нохч-ГІалгІай АССР Конституце 8, 9, 11 кортош кердача редакцегІа хиларца дувзаденна цар тІара хьадоагІаш дола хувцамаши тІатохараши де Нохч-ГІалгІай АССР Конституце укх статьяшта:

1. 87-ча статьяй кхоалагІа дакъа укх редакцегІа дІаязде:

«Ший болх пачхьалкхен юкъарча хьашташка хьежжа лелабу депутата, теркалду хоржамий округе бахача нах а дІадехараш, харжархой наказаш кхоачашде гІерташ хул».

2. 88-гІа статья укх редакцегІа дІаязъе:

«**Статья 88.** Депутата, массаза яхар санна, ший полномочеш кхоачашъю производственни служебни балхах дІа а ца хадаш.

Халкъа депутатий Лакхехьарча Совета е моттигашкарча Советий сессеш йолча хана, хІаьта иштта законагІа лаьрхІача кхыча ханашка депутатски полномочеш кхоачашъе депутат мукъавоалийт производственни служебни декхараш кхоачашдарах, депутатски болх барца ювзаенна цун расходаш йоагІ-йоагІача республикански е моттигерча бюджета средствай чотагІа юхаметта а оттаеш».

3. 89-гІча статьяй хьалхара дакъа укх редакцегІа дІаязде:

«Депутата запрос яла бокъо я йоагІ-йоагІача пачхьалкхен органашка а гІулакхаш тІарча нахага а, хІаьта уж запрсса жоп дала декхарийла а ба халкъа депутатий Лакхехьарча Совета, моттигерча Совета сессе».

4. 91-гІа статья укх редакцегІа дІаязъе:

«**Статья 91.** Депутат декхарийла ва ший балхах, Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета е халкъа депутатий моттигерча Совета балхах ше депутаталла кандидат оттаваьча харжархошта, коллективашта, общественни организацешта хьалхашка отчет тела.

Харжархой тешам боабаь депутат моллагІча хана юхаваккха йиш я законо оттаьча порядкагІа дукхагІболча харжархой решенегІа».

5. 112-гІа статья укх редакцегІа дІаязъе:

«**Статья 112.** Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совет Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета хьалхашка бехктокхаме а я цунна подотчетни а я.

Керда вІашагІъеллача Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совето Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Советага ювцийта оттаю ший полномочеш мел йолча хана бергболча балха программа.

Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совето кІезигагІа йича а шера цкъа отчет ю ший балхах Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета хьалхашка».

6. 113-гІча статьяй хьалхара дакъа укх редакцегІа дІаязде:

«Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совет бокъо йолаш я Нохч-ГІалгІай АССР кара дола пачхьалкхен доал дара деррига дешаш къестаде, Нохч-ГІалгІай АССР Конституцега хьежача Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета, цун Президиума, Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Председатела компетенцена чудоагІаш уж доацандаь».

7. 115-гІа статья укх редакцегІа дІаязъе:

«**Статья 115.** Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совето СССР, РСФСР, Нохч-ГІалгІай АССР законийи СССР халкъа депутатий съезден, СССР Лакхехьарча Советен, РСФСР халкъа депутатий съезден РСФСР Лакхехьарча Советен, Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета кхыча решеней, СССР Министрий Советен РСФСР Министрий Советен соцамейи распоряженейи ларда тІа а уж кхоачашъеш а соцамаши, распоряженеши арайоах, уж кхоачаш мишта ю хьож. Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совета соцамаши распоряженеши кхоачашъе езаш я Нохч-ГІалгІай АССР ерригача территоре тІа».

8. 117-ча статьяй кхоалагІча дакъа тІара «СССР, РСФСР, Нохч-ГІалгІай АССР законий СССР Лакхехьарча Советен цун Президиумен, РСФСР Лакхехьарча Советен цун Президиумен, Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Советен цун Президиумен кхыйолча решеней ларда тІа а уж кхоачашъеш а» яха дешаш хувца деза «СССР, РСФСР, Нохч-ГІалгІай АССР законий, СССР халкъа депутатий съезден СССР Лакхехьарча Советен, РСФСР халкъа депутатий Съезден РСФСР Лакхехьарча Советен, Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета кхыча решеней ларда тІа а уж кхоачашъеш а» яхача дешашца».

123-ча статьяй цхьоалагІен шоллагІен доакъош укх редакцегІа дІаязде:

«Халкъа депутатий районни, городской, (района кара йолча городашкара дІаиккхача), городашкарча районий Советий сессеш гулъю цар президиумаша кІезигагІа гулйича а шера диъазза.

Халкъа депутатий городской (района карарча городашка), поселкайи юртийи Советий сессеш гулъю цар председателаша кІезигагІа гулйича а шера диъазза».

10. 14-ча керта цІи укх тайпарча редакцегІа дІаязъе: «КОРТА 14. **Халкъа депутатий моттигашкарча Советий органаш**».

11. Статьяш 127, 128, 133 укх редакцегІа дІаязъе:

«**Статья 127.** Халкъа депутатий районни, городской, городошкарча районий Советий болх вІаштІехьбоаккх Советий председателаш керте латтача цар президиумаша, хІаьта городской (района кара йолча городашка), поселкови, юртий (станични) Советашка — цу Советий председателаша.

Статья 128. Халкъа депутатий моттигашкарча Советий исполнительни распорядительни комитеташ.

Исполнительни комитеташа кІезигагІа йича а шера цкъа отчет ю шоаш хержача Советашта хьалхашка, хІаьта иштта къахьегама коллективайи гражданаш бахача моттигашкарчеи собранешка.

Моттигашкарча Советий исполнительни комитеташ юкъарчал доацаш подотчетни я шоаш хержача Совета а иштта лакхехьа латтача исполнительни распорядительни органа а».

«**Статья 133.** Исполнительни комитетий отделаш, комитеташ, управленеш вІашагІйохк халкъа депутатий районни, городской, городашкарча районий Советаша, хІаьта шоай балха тІехь Советаштен исполнительни комитеташтен санна пачхьалкхен доал дара лакхехьа латтача йоагІ-йоагІача органашта кара а я».

12. Статья 161 укх редакцегІа дІаязъе:

«**Статья 161.** Нохч-ГІалгІай АССР Конституци хувца йиш я дукхагІбараша Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета берригача халкъа депутатех кхо дакъа дича шин даькъал кІезигагІа боацараша тІанйцача Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета решенегІа».

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума соцам

НГІАССР Конституцена (Керттерча Закона) хувцамаши тІатохараши дарах долча НГІАССР Закона, НГІАССР Лакхехьарча Совета халкъа депутаташ харжарах долча НГІАССР Закона, НГІАССР халкъа депутатий моттигашкарча Советашка халкъа депутаташ харжарах долча НГІАССР Закона проектех.

1. НГІАССР Конституцена (Керттерча Закона) хувцамаши тІатохараши дарах долча НГІАССР Закона, НГІАССР Лакхехьарча Совета халкъа депутаташ харжарах долча НГІАССР Закона, НГІАССР халкъа депутатий моттигашкарча Советашка халкъа депутаташ харжарах долча НГІАССР Закона проекташ халкъо ювцаргйолаш араяха.

2. НГІАССР Конституцена (Керттерча Закона) хувцамаши тІатохараши дарах долча НГІАССР Закона, НГІАССР Лакхехьарча Совета халкъа депутаташ харжарах долча НГІАССР Закона, НГІАССР халкъа депутатий моттигашкарча Советашка халкъа депутаташ харжарах долча НГІАССР Закона проекташта кепатоха «Грозненский рабочий», «Ленинан некъ», «Сердало» яхача газеташ тІа, хІаьта иштта, белгалъяьха проекташ кепатоха городской, районий газеташ тІа.

3. Халкъа депутатий городскойи районнии Советаша проектай хьакъехьа халкъа депутаташа, гражданаша, къахьегама коллективаша общественни организацеша енна, хІаьта иштта, массови информаце средствашка гІолла енна предложенеши замечанеши вІашагІтоха еза.

4. Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета законодательни комиссена тІадилла белгалъяьха проекташ дерригача халкъо ювцача хана хьачуеннача замечанешкеи предложенешкеи хьажа а хьежа НГІАССР Лакхехьарча Совета Президиуме йоагІаш йола предложенеш хьачулулга.

5. НГІАССР Конституцена (Керттерча Закона) хувцамаши тІатохараши дарах долча НГІАССР Закона, НГІАССР халкъа депутаташ харжарах долча НГІАССР Закона, НГІАССР халкъа депутатий моттигашкарча Советашка халкъа депутаташ харжарах долча НГІАССР Закона проектай хьакъехьа енна замечанеши предложенеши юкъейола материалаш 1989 шера 25 сентябре кхаччалца, итт дийнахьа цкъа луш, НГІАССР Лакхехьарча Совете дІачутела еза.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель
Х. БОКОВ.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь
С. КОЖУХОВСКИЙ.

г. Грозный.
1989 шера 22 август.

Урус-Мартановски района «Гехинский» яхача совхозе дика вувц шофер Майрбеков Ювсап. Хьинаре дакъа лоацаш ва из карарча шера ялат чуэцача. Масала, хьатта кӀа, мукх, горох дӀаозача ший дийнахьара нормаш цахаддаш тӀеххоачашъеш вар из. ХӀанз дукхагӀча даькъе силос йоллача го йиш я цун автомашина. Укхаза а планех лоархӀаву Ювсап.

СУРТА ТӀА: водитель Ю. Майрбеков.

Х.-М. ВАГАПОВА сурт.

Письмон лерагӀа

БОЛХ БЕШ ВА НАХА ХЕРЖАР

Укх деношка редакце кхаьчар Назрановски районерча Плиевски ялат дӀачуйнйдеча предприяте болхлошкара письмо. Цар яздора: «Хьамсара редакци! Паччахьалкхен предприятех (объединенех) долча СССР Закона 6-ча статьяга хьежжа, 1989 шера 15 августе демократически хьалашка тха предприяте СКП-6 яхача цеха кулгалхо хоржаш собрани хилар. Цига дакъа лоацаш вар цехерча пхийтта болхлочох вийтта саг. Шн кандидатура яр харжа оттаяь: царех цаӀ 1980 шера денз цу цехана керте латта, цхьаккха тайпа образовани йоацa воккхагӀвола мастер Оздоев Аюп, шоллагӀвар лаьрххӀа дешар дийша вола 1973 шера денз укхаза къахьегаш вола Ганижев Саварбик.

КъайлагӀа кхаж а тоссаш, чакхъяьлар собрани. Оздоев Аюпа тӀехьа кхаж тессабар пхе саго, хаӀьта Ганижев Саварбика тӀехьа — нйсне. Из ништта доллаше а хьалха тха хинна воккхагӀвола мастер Оздоев Аюп цех хьаяла ца тугаш, хоржамех дола закон телхадеш корзагӀваьнна хьувз. ЧӀоагӀа дехар ду оаха шуга сихха цу гӀулакхага хьажар а демократе законагӀа доагӀаш дола бакъдар меттаоттадара тхона новкъостал дар а.

З. МУРЗАБЕКОВА,
Ф. ИНАЛОВА,
М. ПЛИЕВА,
слесараш I. ПЛИЕВ,
М.-Г. АЖИГОВ,
верригаш а нйс саг».

Са къамаьл хилар редакце дайтача каьхата кӀал кулгаш мел яздаьраща. Цецваллал тамашийна дар цар дувцаш дар а. «Ше воккхагӀвола мастер волаш тхо долча балха веча денз, кхыметтел цхьа ди а лерттӀа болх беш даьккхадац Оздоев Аюпа, — йоахар цар. — Ше ца барал совгӀа, тхога а боагггӀача тайпара болх байтабац цо. Шийна товчча хана хьавоагӀа, шнй безам хиннача хана дӀавода», — яхаш ткъарре Іокад из керте лаьттача цехера болхлой.

Цудухьа цеха кулгалхо харжара дола хоржамаш хиннача хана шоашта дукхача хана денз вовзаш волча, шоашта тарлургволча, балхах дика кхета специалист волча Ганижев Саварбика тӀехьа кхаж тессар цехерча дукхагӀболча болхлоша.

ТӀаккха Оздоев Аюп? «Сона тӀехьа кхаж ца мел тессачо укхаза болх бергбац оаша», яхаш кхерам тӀатувса волавелар из. Цеха наӀараш хьаелла дӀоагӀаш хьа ца луш, духьалъэттар.

Духхьашха деш дац Io_из, цу гӀулакхага ваьннав из. Оздоев шийна ловр де витача предприяте кулгалхой, общественни организацей позицех кхета хала да.

Цхьабакъда, демократе хьалашка цеха керда кулгалхо хержачул тӀехьагӀа, укхаза этта къовсам тахка а из гӀулакх цхьан кога тӀа даккха а редакце болхло волавелча, бокъалгахьа дала доладелар из. Оздоев Аюп 18 августе СКП-6 яхача цеха кулгалхочун декхарех мукъавоалийталва, цунна метта хьожавовла вокх;агӀвола мастер Ганижев Саварбик, аьнна, приказ техар предприяте кулгалхочо.

Б. КОСТОЕВ.

НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМЕ

1989 шера 22 августе Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума заседани хилар, цига хьежар комиссе кийчъяьча «НГӀАССР Конституцена (Керттерча Закона) хувцамаши тӀатохараши дарах», «НГӀАССР Лакхехьарча Совета халкъа депутаташ харжарах», «НГӀАССР халкъа депутатий моттигашкарча Советашка халкъа депуташ харжарах» долча Законий проекташка.

Уж ювцача хана яь замечанеши поправкаши теркал а еш, Президиумо решени тӀанййцар белгалдаьхача Законий проекташ халкъага ювцийта кепайоазон тӀа араяха.

Президиума заседане иштта кхыдолча дешашка хьежар.

ХАННА ЙОЛА КОМИТЕТ ЧӀОАГӀЪЯЬЙ

«Зуламаш дарца лоаттабу къовсам хьадда чӀоагӀбарах» бола 1989 шера 4 августа арабаьнна СССР Лакхехьарча Совета соцам кхоачашбеш НГӀАССР Лакхехьарча Совета Президиумо Нохч-ГӀалгӀай АССР-е зуламащ дарца къовсам лоаттабара Ханна йола комитет чӀоагӀйир укх составе:

Ханна йолча комитета председатель:

Боков ХьакӀаьша Хьажбикар — Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель.

Ханна йолча комитета председатела заместитель:

Айдинов Николай Иванович — Нохч-ГӀалгӀай АССР Министрий Совета председатела заместитель.

Ханна йолча комитета членаш:

Албастов Идрис Абуевич — Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Суда председатель;

Айдаев Юша Ахъядович — «Ленинан некъ» яхача республикански газета редактор;

Безуглый Дмитрий Карнильевич — «Грозненский рабочий» яхача республикански газета редактор;

Высоцкая Эльвира Адамовна — транспортни прокурор;

Гадаборшев Боскара Осман — «Сердало» яхача республикански газета редактор;

Голещихин Петр Иванович — Нохч-ГӀалгӀай АССР финансай министр;

Касаев Лема Алаудинович — ВЛКСМ Нохч-ГӀалгӀай обкома хьалхара секретарь;

Котиков Исраила Ахьмад — Нохч-ГӀалгӀай АССР юстице министр;

Магомадов Лечи Добачевич — НГӀАССР маьхех йолча Госкомитета председатель, СССР халкъа депутат;

Межаков Игорь Алексеевич — НГӀАССР паччахьалкхен кхерамзлен Комитета председатель;

Межидов Вахид Хумаидович — М. Д. Миллионщикова цӀерагӀча Къахьегама Цӏеча Байракха орден лелаеча Грозненски мехкдаьтта института доцент;

Олейников Геннадий Гаврилович — Нохч-ГӀалгӀай облсовпрофа председатель;

Паскачев Асламбек Бакдуевич — Нохч-ГӀалгӀай АССР Паччахьалкхен плановй комитета председатела заместитель;

Пушкин Александр Васильевич — Нохч-ГӀалгӀай АССР прокурор;

Хаджиев Шамсуди — Нохч-ГӀалгӀай гӀишлон управлене СМУ-2 комплексни бригада бригадир;

Хусаинов Абухасан Арсанович — Веденски района Орджоникидзе цӀерагӀча колхоза председатель;

Чернышев Павел Павлович — Нохч-ГӀалгӀай АССР чуурча гӀулакхий министр.

Комитета заседани

22 августе Нохч-ГӀалгӀай АССР зуламаш дарца къовсам лоаттабара Ханна йолча комитета заседани хилар. Ханна йола комитет хьажар правопорядоки бокъонаш телхаярца лоаттабу къовсами хьадда чӀоагӀбара республика правоохранительни органаша шоайла а, хӀаьта иштта, къахьегама коллективаща, общественностаца леладеча гӀулакхах долча а дешага. Халкъа юкъара рузкъа лораделга, гражданий вахара, унахцӀенон, сийна, доалахьенна тӀакхувдаргбоацаш кхерамзле Ӏалашъяра хьакъехьа хьадда де дезараш тӀаэца эшаш хиларах дола къамаьл хилар.

Комитета балха порядкага хьежар.

Нов. А. М. Багдасаряна, «Нохч-ГӀалгӀай АССР Ӏилман заслуженни деятель» яха сийлен цӀи яларах дола

НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Ӏилман-педагогически балха доккхий гӀулакхаш карагӀдувларахи общественни вахаре хьинаре дакъа лацарахи «Нохч-ГӀалгӀай АССР Ӏилман заслуженни деятель» яха цӀи лойла экономически Ӏилмай кандидата **Багдасарян** Алексей Мушеговича — Л. Н. Толстой цӀерагӀча Нохч-ГӀалгӀай паччахьалкхен университета политэкономе кафедра доцента.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель **Х. БОКОВ.**

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь **С. КОЖУХОВСКИЙ.**

г. Грозный.
1989 шера 23 август.

Юрта боахама болхлошта Нохч-ГӀалгӀай АССР сийлен цӀераш яларах дола

НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Юрта боахама даькъе доккхий гӀулакхаш карагӀдувларахи къахьегама толамаш дахарахи сийлен цӀераш лойла:

«Нохч-ГӀалгӀай АССР заслуженни агроном»

Межидов Алаудина — Урус-Мартановски района Мичурина цӀерагӀча совхоза керттерча агронома.

«Нохч-ГӀалгӀай АССР заслуженни хьайбаш леладер»

Устарханова Люся Омановнана — Наурски района «Терский» яхача совхоза доярка.

«Нохч-ГӀалгӀай АССР заслуженни зоотехник»

Курбанов Асламбек Цуруевича — Надтеречни района «Горагорский» совхоза жа леладеча ферма зоотехника.

«Нохч-ГӀалгӀай АССР юрта боахама заслуженни механизатор»

Будиянский Николай Дмитриевича — Грозненский района «Пригородный» совхоза тракториста.

Тришин Александр Андреевича — Грозненски района «Пригородный» совхоза тракториста.

Гулаев Даут Акиевича — Грозненски района «Пригородный» совхоза тракториста.

Кантаев Жалавдин Усамовича — Грозненски района «Пригородный» совхоза тракториста.

«Нохч-ГӀалгӀай АССР юрта боахама заслуженни болхло»

Несерхоев Вахид Якуповича — Грозненски района «Пригородный» совхоза арендни бригада кулгалхочоа.

Тангиев Мухьмада Салмана — Шелковски района «Каргалинский» совхоза директора.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель **Х. БОКОВ.**

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь **С. КОЖУХОВСКИЙ.**

г. Грозный.
1989 шера 23 август.

Нов. Р. М. Льяновна «Нохч-ГӀалгӀай АССР искусства заслуженни деятель» яха сийлен цӀи яларах дола

НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Республиках лаьца телевизиони фильмаш дахарах, передачаш увттаярах, общественни вахаре хьинаре дакъа лацарах «Нохч-ГӀалгӀай АССР искусства заслуженни деятель» яха сийлен цӀи лойла **Льянов** Мухарбика Ратмир-Бека — Нохч-ГӀалгӀай АССР телевиденей радиовещанеи Паччахьалкхен комитета режиссера.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель **Х. БОКОВ.**

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь **С. КОЖУХОВСКИЙ.**

г. Грозный.
1989 шера 23 август.

Доазол дехьара

Чехословацки хӀара район ший традици, культура йолаш я, царех дувц хӀанз а тӀехьа долаш долча истореи архитектуреи памятникаша.

Малхбоален Словаке эггара чӀоагӀагӀа теркам тӀаозача моттигех я юкъерча бӀаьшерашка хьалъяь Красна Горка яха замок. 1318 шу даьнначул тӀехьагӀа из юха ренессанса стиле тоайир. ХӀанз из края культурни центрах цаӀ я, цу чу я 3000 совгӀа экспонат йола музей. Замкага хьажа ух ЧССР-а, иштта, доазол дехьара дукха туристаш.

СУРТА ТӀА: Красна Горка яхача замке.

ЧТК—ТАСС сурт.

Венгри: хала ханаш

Таханарча Венгре чоалхане а вӀашдухьалений а хьал латт. Из къаьстта хоалу массехк шу хьалха денз Венгри йовзача наха. Экономически хьал талхар воча оагӀорахьара Ӏаткъ вахара ерригача областашка. Инфляци 16 процентага кхоач, лакхлуш латт госбюджета дефицит. Ди тӀехьа дукхагӀа хулаш латт хьабе болх боацараш — къаьстта провинцешка. Бакъда, укхаза рыночни экономика принципий кӀийлен тӀа халкъа боахама стабилизаци яра йолча кхаь шера плано цхьацца хувцамаш дергхиларах тешаш ба. Цхьабакъда, Малхбузен мехкашкара тӀахьерча декхар кхераме лакхлуш доагӀа. Из 17 миллиард доллаьрал тӀеххьаьннад. Гуш махиллара, проблемаша дукха хаттараш духьала увттаду, бакъда, царна дизза жоп дала атта дац.

Цу хьале ВСРП диалог дӀайолаяьй, кхыча, дукха ха йоаццаш мехка вӀашагӀъеххача партешца, организацешца, цар реформаш чакхйоахача, ирагӀйола проблемаш къоастаеча новкъостал дар догдоахаш. ХӀанз каст-каста хьахаза йиш я «демократически социализм», «хетарий шерра плюрализм» яха дешаш. Цхьабакъда, хӀанзарчоа цу оагӀонашта юкъерча диалоге цхьацца гӀалаташ да.

Венгерски газеташкеи журналашкеи хьежача гуш да, цхьабола автораш социализм яха деша маӀан кӀезигде гӀерташ хилар, цар из ца лоархӀаш хилар. ХӀанз укхаза каст-каста хьахоз, социалистически общество хьаелга тӀаэца йиш яц яхаш, деш дола тӀахьехамаш, иштта цар йоах дукхкача партийноста, плюрализма хьалашка ВСРП керттера лархӀарах къамаьл хила йиш яц. Оппозиционни партей викалаша мамогга нах тӀахьех буржуазни парламентаризмага юхадерзара.

Кердача хьале, мадарра аьлча, антисоветски мух хьекх. Царна юкъе нийслу хӀанз шоашта юкъе дувла довнаш, кхыдола кхоачамбоацараш Советски Союза хьатӀадила гӀертараш а. Харцахьа кӀалтӀа доахаш да истори, «хьалха хинна гӀалаташ» цхьан тайпара уйла еш дувцарах, цар кхыдола маӀан тӀаэц.

Из процесс геттара михьаръяьлар венгерски паччахьалкхен хьалха керте лаьтта Имре Надь а цун оагӀув хьаллоацаш хиннараш а кхыча кашамашка дӀабохкара хетаяь церемони ярца. Из Будапеште хилар, цига дакъа лоацаш вар 250 эзар гаргга саг.

Къонача демократий Союза викало В. Орбана аьлар, Венгре 40 шу хьалха дӀайолаеннай советски оккупаци, коммунистически диктатура. «Венгри кортамукъале дегӀаахара новкъарле еча керттерча бахьанех да, — аьлар 1956 шера Будапешта болхлой совета председатель хиннача Ш. Раца, — цун территоре тӀа советски эскар хилар. Ер декъий — тахан а тӀехьа тха вахар Іаьрждеш дола из эскар хиларах хьахиннар. Цудухьа оаха беррига дохогцӀенача нахагара дех Советски Союзага махулла спхагӀа Венгре территоре тӀара ший эскар арадаккхийтара гӀулакхе новкъостал дар».

ВСРП Председатела Р. Ньерша цу тайпарча заявленех «къамий хьашташца йоагӀаш йоаца политически Іовдалал» аьлар. Иштта цу къамаьла раьза боацилга хьахайтар венгерски сопротивлене къовсамхой а антифашистий а Союза Президиумо. Цо лаьрххӀача заявлене тӀа белгалдоахар И. Надь а цун оагӀув хьаллоацаш хиннараш а кхычахьа дӀабохкара хетаяьча церемонешин ораторо къамаьл машара, къаман общественни барт-цхьоагӀон лоӀаме ца даьлга. Уж шоай къамаьлаца белгалбаьхача деятелех бола политически тешам доацар дийца боабе, гӀийртар, церемони ийрча яьккхар, из цар дора антисоветски, антикоммунистически уйлаш хьалхьоае лаьрхӀа. Тхона политически, исторически, тӀема опытах хов, белгалдоахар ветераний заявлене тӀа, антисоветизм, антикоммунизм массаза а правоэкстремистски демагоге средство хинналга. Из итташ шераш хьалха хинначунца, е тахан хулаш латтачунца хувцалац. Оаха тхоай декхар лоархӀ моллагӀча антисоветски, антикоммунистически гӀулакхашта тхоаш духьал долга дӀахайтар.

Иштта уйла йолаш ба венгерски ветеранаш. Хетаргахьа, иштта хеташ уж хинна а Іац.

1956 шера Венгре хинначох хӀанз дукха дувца а дувц, яз а ду. Цу хана хиннар къоастаде гӀортар кхетадеш да. Цхьабакъда, белгала ца даьккхача далац, цхьайолча хана прессе уж дешаш цхьан озгӀорахьа уйла еш дувцаш хилар. Цхьайолча статьяшка бахача наьха хьакъехьа советски салташа гойтача «къизалах» дувц. Цхьан ханна хьоаха ца еш лечкъаю 1956 шера ноябре контрреволюционни элементаша цӀий Іодохийташ яьча террора факташ. Будапештски парте горком лораеш, иштта, кхыбола дизза шоай декхар кхоачашдеш хиннараш къиза ца боабича санна.

Цхьаккха дича а тӀаэца йиш яц Госархива генеральни директора Я. Варге «Непсабадшаге» кепатехача статья тӀа «советски интервенце революци кортамукъале бахьан долаш лоаттабеча къовсамга йигай», яхаш дувцар. Ховш мадий, дукхагӀболча венграша, къаьстта юрташка бахараша 1956 шерарча событешка дакъа ца лаьцалга. Цунца цхьана цхьаькха а да: геттара нийса да дикка дукхагӀболча наха Ракоша культа ханара гӀалаташ, ийрча гӀулакхаш хир хоада а дий дӀадоахилга дехаш хилар. Венгерски халкъо цу хана хьадда хьадехар социалистически принципаш тоаелга, из социалистически демократи эргаяккха гӀертар. ХӀанз а ховш дац, цу хана фу хинна хургдар, нагахьа санна, мохк къаман трагедега бигача антисоциалистически низашен контрреволюционни элементашеи цу хьалах пайда ийца хиннабецаре.

Бакъда, вай перестроечин хана хӀаравар шийна ловр ала йиш йолаш ва. Цул совгӀа, цкъа Платона хьаькъале белгалдаьккхад «Бакъдар цаӀ да — тувлораш дукха даӀ». Исторе ший гӀулакхашца хьахьекхад, нагахьа санна, массаза довнаш а цатешам а юкъе хуле, хьал-таро тоаяларга, прогрессага кхача йиш йоацилга.

Цхьабакъда, хӀанзарча Венгре вахар хано дӀадехарашка хьежжа хувцалуш латт, хӀанз халкъашта юкъе дукхагӀа тешам а къайла ца кхухьаш гуччахьа, къамаьл дар а да. ДикагӀа дацар-те, нах шоайла гарга озар, уж Ӏимерза, безаме хургболча тайпара гӀулакх вӀаштӀехьдаккха хьежача, уж шоайла вӀашка а ца кхохкабеш, парна юкъера тешам а ца боабеш. Из дац-те вай вахара керттера маӀан. Будапешта цхьан района оппозиционни организацеша дукха ха йоацаш эскара Къулбехьен группа (ЮГВ) командованега гуччахьара письмо яздаьд. Цу тӀа цар баркал оал, цхьан юкъа Имре Надь а цун оагӀув хьаллоацаш хиннараш а чубаьхкача, хӀанз ЮГВ доакъош латтача моттиге венокаш дахкийтарах. Из факт, белгалдоаккх письмо тӀа, оаха лоархӀ Советски Союза арахьарча политике хоалуш дикагӀча оагӀорахьа хувцамаш хиларах йола белгало санна. ЮГВ командоване позицес хьахьокх, Венгре территоре тӀара советски эскар мехкара демократизаце процесса новкъарле е лаьрхӀа доацилга.

ХӀаьта, белгал ца даьккхача даргдац. Советски Союзеи Венгреи вӀаши гӀулакхаш леладеча проблемаши халонаши яле а, уж шоайла барт-цхьоагӀо йолаш хилар. Цудухьа, дукха дувца дезац аьнна хет сона, Венгре экономика советски поставкаш, къаьстта энергоносителаш, бийдала цхьадола тайпаш, хӀаьта иштта машинаш, оборудовани мел лоархӀам болаш я. Иштта СССР-а венгерски экспорт а.

Дукха ха йоацаш ВСРП Президиума члена Имре Пожгаис белгал малаккхара, М. С. Горбачева СССР-е чакхйоахаш йола реформаш венгерски инициативашта гарга а, хӀаьта, царна йола низбола кӀийле а я. Цудухьа, белгалдаьккхар цо, моллагӀа антисоветски гӀулакхаш гучадувлийтар чӀоагӀа кхераме да. цу даькъе — дерригача къамий хьашташта а.

Юрий БАРАНОВ,
АПН соб. корр.

ГӀулакхаш цхьатарра дац

Рейд

Укх деношка «Сердало» газета рейдови бригада хилар Малгобекски районе фермашка Іан кийчо елга мишта лел хьожаш. ХӀаьта цхьацца долча боахамий фермашка бӀаргадайнар да велаволийтаргволаш дацар.

Ялх совхоз я районе. Бакъда, фермашка Іан кийчо яра гӀулакхаш дӀахо а хӀанз санна мара дӀа ца долхе, хьайбаш Іан замалахьа ара дисар кхерам болаш да.

Цхьайтта сахьат даьннадар, тхо ГӀ. Ахриева цӀерагӀча совхоза ферме кхаьчача хана. Бетташ 230 етт ба цига. ХӀаьта дерригаш а 850 бежан да боахаме. Дикача фух дола доахан да уж. Юкъера лаьрхӀача 7—8 килограмм шура лу царех хӀаране.

— Уж толаме Іангара дахара тӀатеІІа кийчо еш да тхо. Укх шера доакъарий кхоачам белгтала дикагӀа хургба тха, — йоах совхоза керттерча зоотехника Батукаев Чингиза. — Кастта болх бе йолалургья доакъар кийчду цех а. ПланагӀа йоагӀаш яр Іалашъяь а даьнна, хӀанз кхы а кийчъеш да тхо йол. Ча а тоъал Іалашдаьд. Силос 800 тонн кӀоагашка еллай. Из кийчъяра болх дӀахо дӀахьош ба.

Сихъяь тоаеш, кийчъеш я хьайбаш латта помещенеш а. Иштта телхачара дахчан уйнаш хийцад. Доахан лелачара кӀоагаш доахка моттигаш дӀанисъяьй бетон а юллаш, пенашта кӀира техай тхов тӀа ех-ехачара шифер хийцай, хӀаьта кизга бӀалгаш доацача корашта полиэтиленови пленка техай хӀанзле.

Керда хьалъеш латташ ферма а я укхаза. Дукха хӀама дисадац цу чу де деза. Гурахьа хьайбаш чуовттаде кийча хургья из. Лоацца аьлча, Іан кийчо елга болх дика вӀаштӀехьбаьккхаб укхазарча специалисташа, болхлоша.

— Цхьаькха цхьа хӀама дар са белгалдаккха безам болаш, — йоах Ч. Батукаева. — Хьайбаш леладерашта ферма коа лаьрххӀа цӀа хьалдаьд укх шера. Іан замалахьа наха салаӀара, хӀама даара, нахаца кхетама болх бара мел эшар да цу чу.

ХӀанз хьожаргда вай М. Горьке цӀерагӀча совхозерча хьалашка. МагӀалбике дӀачукхачалехьа наькъа йистте йоккхача картаца чулаьца да цу боахама ферма ков. Массехк тай-тайпара базаш, помещенеш я коа. Цхьан помещене чу да тхо. Гуш я еш латта ремонташ. Эггара хьалха оаха зийра бетонах яь кӀийле.

Тха рейдови бригаде дакъа лоацаш хиннача Малгобекски АПО керттерча зоотехникага А. Цицкиевга «Зооветеринарни бокъонаша могаеш йий иштта бетонах яь кӀийле?» — аьнна, оаха даьча хаттара жоп делар цо;

— Янне а яц. Цхьан хана Іовдала даь хӀама да ер. Иштта яь кӀийле хилар бахьан долаш дукха доахан цамогаш хиннад укхаза. ХӀанз а тайп-тайпара лазараш хул доаханна из бахьан долаш. Царех да вайна дика довзаш дола лазараш: мастит, когашта хула анаш, туберкулез, иштта кхыдараш. Цудухьа хьайбай продуктивность а дикка лохлу.

Кхыча базашка а хьожаш чакхдувл тхо. Цхьан помещене чу ремонт еш воаллача болхлочо Гахаев Махьмада дувц:

— ШоллагӀа бутт ба укх ферме оаха ремонташ ю. ХӀаьта, цхьадолча деношка гӀишлон материалаш йоацаш дагӀа дезаш хул тхо. Оаха хьадаьчох мара ахча а миа лу тхона. Гой шоана, кӀийлен цхьацца йолча моттигашка даьнна кӀоагаш. Уж дӀакъовлара цемент йоацаш хало лов оаха. ХӀаьта из кхоачамбоацар дӀадаккхара тхона оарцагӀволаш, кулгалхоех саг а вац. ХӀаьта эшар Іа царгара хьадийхача, ши кулг дӀа-хьа а дахийте оал: «Доацар мичара да ях оаш!» Иштта дувцача къамаьлах бала пайда бац, сона а со санна болча болхлошта.

Дар долчча тайпара дувцаргда вай. Фермерча башкара хьал хӀанзарчоа лостам болаш деце а, бакъда, дега тоам беш да укхазара хьайбаш леладерий соцкультбыта хьашташ кхоачашдара даь цӀа. Цу чу да мел эшар. СалаӀа дог доагӀаргдолаш, сийрда цӀена я цу чу.

Хьожаргда вай доакъар Іалашдара гӀулакхаш укхаза мишта лел. ПланагӀа 1241 тонн йол йоагӀача 1150 тонн мара яц хӀанзарчоа кийчъяьр, хьажкӀий силос таханарча дийнахьа 800 тонн мара кӀоага чу еллаяц, планагӀа йоагӀар 7400 тонн йолча. ХӀаьта, ча фермана хьатӀа а денадац. Лоацца аьлча, духхьал доакъар Іалашдеча наьхен ремонташ еш болча болхлойи хьинарах тийша а ца Іеш, массаварг оарцагӀваьнна, эшаш дола гӀулакх ца дича, Іан замалахьа хьайбаш чусоцадара ший ханнахьа — 1 октябрь хьатӀакхачалехьа кийчо е вӀаштӀехьдаргдац цу боахаме.

Делкъа ха хулаш латтар тхо «Малгобекский» яхача совхоза № 2 йолча шурийтоварни ферме кхаьчача хана. Дийлха догӀа доаццаше, гонга кхаччалца хоттала латтар цу боахамера доахан. Царна хьалхашка йилла доакъарах хӀама яцар. Чоажош чукхийтта долча царга хьежача хоалуш дар уж меца долга. Маьлха кӀала ара латтар уж.

Помещене тхо дӀачудаьлча, кхо-йиъ кхалсаг йоаллар кӀир тохаш. Тхо мичара да, малаш да шоашта хайча, кулгалхошта раьза боацаш тхога летъа болабелар уж.

— Пхи шу да аз укх боахаме болх бу, — яхаш дувц болхлочо Арсанова Лизас. — ХӀанз санна во-м вӀалла а хиннадац тха боахамера гӀулакхаш. Хьажал, укх цхьан базе кӀир теха даьннад тхо. Из болх геттара хала а бир оаха, эша гӀирс ца тоъаш. Тхоай цӀагӀара енай оаха кӀир тохара щеткаш, лоамеш, иштта кхыйола инвентарь. «Кулгаш дехад са, хьамча кулгахйоахкоргаш я сона», — аьнна тхоай мастерага аз аьлча, уж а ялаш зар. ХӀаьта, шоллагӀча дийнахьа лаьрххӀа базар тӀа а яха, уж эца йийзар са. Тха мастерагара из инвентарь хьайийхача, кӀирвенна бӀара а хьежа, кхы хӀама ца оалаш, тхогахьа букъ а берзабийя дӀавода из.

КӀир тохар мара кхы даь хӀама доацаш бӀеха яр помещене чу. Хьаьш дизза нувхаш яр ядаш, иштта 15 — 20 сантиметр кӀоарга хургдолаш кӀоагаш доахкар хьайбаш лела дезача. Цхьа наггахьа мара кизга бӀалг боаллаш кор дацар. ХӀаьта, тӀа тхов боацаш геттара вола хьале дар укхаза хьайбаш леладерий соцкультбыта хьашташ кхоачашдара хьалдаь латта цӀа а.

Дукха паччахьалкхенна рузкъа дӀадахийта керда хьалъяь хьайбай комплекс я ферма коа. Бакъда, цу чу чудовла цхьаккха аьттув хилазар тха. Доккхий чӀегаш теха къайла яр наӀараш. Юххера а кизга бӀалгаш доацача корах чухьежача укх тайпара сурт гучадаьлар. Эггара хьалха бӀарг тӀаэттар тха цхьацца йолча моттигашка хьарца штукатурка а йолаш ниттӀа латтача пенаш тӀа, геттара во теха дар уйнаш а.

Комплекс хьалъяьр я «Чечингагрострой» объединенена чуйоагӀа Малгобекски ПМК. Кхо-биъ бутт ба гӀишлонхой укхазара йистебаьнна дӀабаха. ХӀанз боахамерча кулгалхоша из яь яккхара йолча акташ тӀа кулг язде ца тугаш латт из объект. Кулг ца яздара бахьан да лакхе дийцараш, тхов лаьца яда перемычкаш харцахьа яхкар, и. кх. дӀ. Юкъе латтача бӀоагӀа тӀа кӀезигагӀа йоалийте 10 сантиметр дӀатӀаялийта езаш я уж, хӀаьта укхаза 3—4 сантиметр мара дӀатӀаялийтаяц. Нагахьа санна кхо-йиъ балл йолаш мохк аьга хӀама хуле ше болчча тайпара тхов чубар кхерам болаш да. ХӀаьта, цох хургдар ха хала дац.

Доакъар а укх шера укхаза тоъал кийчдой тамаш я. ПланагӀа йол 1256 тонн езача 300 тонн мара Іалашъяьяц. ТӀаккха ча 2000 тонн дезача, 860 тонн мара дац, хӀаьта силос кийчъе а йолаяьяц.

Иштта тайп-тайпара да района боахамашкара Іан кийчо яра дола гӀулакхаш. Кхоачамбоацараш дӀа а даьха, лерттӀа Іан кийчо а еш, доахан Іангара доахилга Іалашде деза хӀара ферме. Бизза пайда ийбе беза чуденача доакъарах а. ДукхагӀча даькъе цунах тийша хургда укх шера хьайбаш леладерашта хьалхашка латта декхараш толаме кхоачашделга.

А. ЦИЦКИЕВ,
Малгобекски АПО керттера зоотехник.
С. МЕРЖОЕВ,
Малгобекски района — «Ленина байракх» газета болхло.
М. ЧАХКИЕВ,
тха спец. корр.

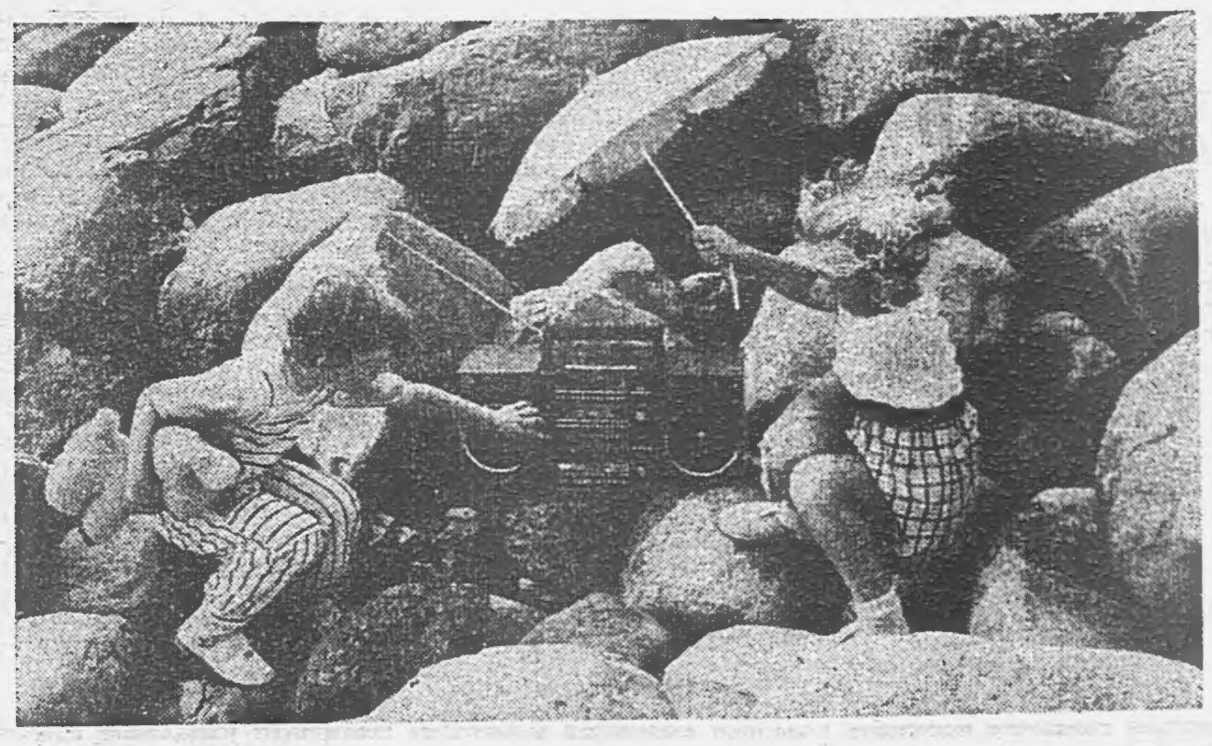

ЛАТВИЙСКИ ССР. «Радиотехника» яхача рижски производственни объединене марка тІайола бытови аппаратура йовз тешаме болх барца, тІера хоза товш хьярца. ДІахо шоай продукци тоае лерхІача рижанаша къахьегам вІаштІехьбаккхара арендни форма хержай. Радиофутлярий цех ер шу доладелча денз кердача хьисапе болх беш я. хІаьта 1 октябре денз кхы а йийтта подразделени цу хьисапе болх барга яргья.

СУРТА ТІА: укх тайпара модульни стереомагнитола 1990 шера арахеца лерхІ.

В. ЛИСИЦЫНА сурт.

Дага ца дохаш фу дус

Талонаш езар... бане вола

Геттара цецйоаккхаш сурт дар укх деношка сона МагІалбике бІаргадайнар. Іуйрийна итт сахьат даьнна ха яр со укх городе Ленина цІерагІча улица тІа йоалладча центральни банена юххе кхаьчача хана. БІайха хьежа малх а, уллув гІолла тІехъювлача машинаша хьалхьебу дом а, Іоховша йоаца моттигаш а — цхьаккха зувш бацар гулбеннараш.

Города центральни улицатІа канализаци еха Іоуха хий, хІанз а тоабанза бола Малгобек—Грозный никъ, тикашка даьтта, шекар, порошок ца хилар, кхыдола шоай вахара новкъа дола кхоачамбоацараш дувца уж вІашагІкхийттаб, аьнна, хийтар сона цкъарчоа. Бакъда. къамаьл деш саг а, из хьаллоацаш тІоараш тохаш саг а вацар. Кхы а чІоагІагІа цецъяьлар со сои-сои хьалха ва яхаш, уж шоайла лувш хьахезача — хьажал хьо, аьнна, хийтар, беррига къоаной а бераш а лувча лаьрхІа беций. Ма лостам болаш, безаме хила еза цу чу. Бакъда, из а бакъ хиланзар. ХІана аьлча, нах наІаргахьа болхаш бацар, корагахьа мара. Царна юкъе яла тоам ца хеташ (арахьара саг юкъевохийтаргвоацаш бирса бар гулбеннараш) банена гаьна йоаццаш йоаллача тика чу дІачуяхар со. Геттара эгІазъяха яр цу чу лаьтта ши кхалсаг:

— Со мичий цу цІагІа яхаш, сона сенах хов уж фу дІадала дезаш ба. Са йиша-м гІоргьяцар, аьнна, хет сона, шийга квартплата доалларе, шийдезалца Казахстане, талонаш хьаэца, аьнна, сона дехар а дань, — аьлар цхьанне.

— ДІаяла, — юкъенйккхар къамаьла вож, — са ши йиІиг деша отта яха цІагІа яц, хІаьта цар паспорташ дІа ца хьокхарах сона-м ца луш йитар хьона уж. ДІа ца отташ цІабоагІе, царна фу дергда хац. Бутт а чакхбоалаш ма латтий.

Цу хана хьачуяьлар кулг лаьца кІаьнк шийца а волаш, цхьа йоккха саг. Сов кІаьдъенна, баьцадаараш увзаш саьнга латтача тараза тІа Іолохъелар из. КІаьнк а Іохайра.

— Да ма хьакха цунна, — дувца йолаелар къоано шиш кхалсагагахьа дІа а йирза, — гІандаш мукъагІа оттаде мегаций цар цу банекоа. Са дегІаца мел бола низ дІабаьккхаб цар дехьара а сехьара а хьатІабеттабенна. Халла хьанийцача укх каьхатех хьаэца хІамаш ютта порошок а яц, — доккха са даьккхар цо.

Йоккхача саго дувца каьхаташ талонаш йолга-м кхетадаьдар аз, хІаьта а из бани цо сенна ювц а, тхьовра сайна бІаргабайна нах сенна гулбеннаб а хар дуьхьа, уж болча тІаяхар со. ХІанз нах кхы а дукхагІа бар.

Хьалха кхалнахи бераши мара ца хиннача, хІанз кагий нах а бар, шоай машинаш сеца а еш, царна дІатІаухаш. ХІаьта паспорт е бер дарах дола свидетельство (кхыдар лоархІаш дацар) дІахьекхача, цу корилгех хьаарателаш талонаш яр. Из «кердадар» вахаре юкъе а доаладаь талонаш дІаекъаш багІача кхалнаха (ПУЖКХ болхлошта) тІакхача хала дар, цудухьа нах кІеззига дІахьа баьлча, царна тІакхача лаьрхІар аз. Тха вІашагІкхетар хилар цу сарахьа.

— Укх чу екъий талонаш? — аьнна, аз хьаьттача наІарга ягІача кхалсаго пІелг дІахьекхар корагахьа. ХІаьта а, дІакъайла латтача корагІа къамаьл де вІаштІехьа ца хеташ, со дІачуяьлча, са балха ха чакхъяьннай, кхоана юхайола, аьнна, тІачайхано жоп делар сона цу чурча къонача кхалсаго (из малий ПУЖКХ кулгалхошта хар дог доах аз, бакъда, со-м лоархІаянзар из хатта). Сона хетачох, са метта дера цун, уж сона ца езилга хайча. ХІаьта а дукха раьза-м яцар из, талонаш домоуправленега кхаьчалга фуд, организацешка дІаекъаций уж, аьнна, аз даьча хаттара.

— Хьона из дувца декхарийла яцар со, — аьлар цо. —Бакъда, организацешкара тхога хьаеннача спискаш тІа городе 20 эзар саг ва талонаш дІаэца езаш, хІаьта хІанз паспорташкеи свидетельствошкеи тхо хьежача 16 эзар саг мара вац (из цо аьлча дагаехар сона йиІигаш цІагІа яц са яхаш хинна кхалсаг). Талонаш екъара учет нийсъяр духьа да ер.

Цо хьа ца оалаш дисар дика кхетадир аз, хІана аьлча, талонаш дІаэца хьавоагІачун ерригa даннеш йолаш я укхаза дІаязъяь. Квартплата, коммунальни услугех, паччахьалкхеи кхыдола декхар доаллаш из хуле, талонаш дІаэцаргьяц. Амма, цхьаи бетта уж, нийсагІа аьлча, царех хьаэца хІамаш йоацаш бусе, декхар сихха дІатокхаргда. Пайдане деций МагІалбике юкъедоаладаь «кердадар»!

ХІанз ха хьатІаэттай аьнна хет сона, Малгобекски горисполкома кулгалхошка хатта: малав ПУЖКХ-на уж декхараш тІадехкараш, хьанна дезаш да из? Хьанга, фу дІахьокха боахк уж? Фу лаьрхІа дІатІанийцар уж атта доаца декхараш ПУЖКХ кулгалхоша? Банена уллув латтача цу йоккхача аргІанна юххе гІолла хІара денна тІех а булваш дІауха моттигера кулгалхой сей уйла еш ба? Малав балха тІера а бувлаш, цига латтача наха йоаеча балха хана бехкевар?

ХІаьта нах-м бане ухаш ба...

Л. ЧАПАНОВА.

ВО ДЕНАРАШТА ДАЬ НОВКЪОСТАЛ

Дукха ха йоаццаш Приморски крае тайфун хилар, чІоагІа денача догІо цигарча районашта доккха зе дир. Хьунашта юкъера 54 юрт хи кІалъяхар. 17 эзар совгІа болча дезала хатар хилар. Из бахьан долаш деррига хинна зе 46 миллион сома маьха да.

Во денача наха шоай низ кхоачаш дола гІо дар дийхар «Терек» яхача Нохч-ГІалгІай производственни мебельно-дахчан хІамаш еча объединене кулгалхошка, къахьегама коллективай советашка Министерства коллеги «Югмебель» яхача производственни объединене кулгалхошей.

«Терек» яхача Нохч-ГІалгІай производственни мебельно-дахчан хІамаш еча объединене юкъарча собране соцам бир Владивосток яхача городерча «Приморсклеспром» объединенена Госбанка горуправленерча 30002 йолча счете цхьаи дийнахьа даьккха алапи дІадахьийта.

И. МЕРЖОЕВ.

Редактора зам.
М. М. ХАМХОЕВ.

Бахача наьха теркамга!

1 октябре кхаччалца котамий фуашта ханна дола розничнн маьхаш юкъедоаладу:

Диетически-1 — 90 кепиг.
Диетически-2 — 70 кепиг.
Столови-1 — 60 кепиг.
Столови-2 — 50 кепиг.

НГІАССР ТОРГОВЛЕ МИНИСТЕРСТВО. СИИЛАХЬ-БОККХАЧА ДАИМЕХКА ТІЕМА ДОАКЪОШХОШТА ДІАХОВЛДА:

Карарча шера август бетта денз тІема доакъошхошта гІулакх дергда г. Грознерча укх тикашка:

ОКТЯБРЬСКИ РАЙОН:
№ 44 йола тика (Ушакова ул., 8)
№ 50 йола тика (Ленина цІерагІа пр., 258)
№ 61 йола тика (12-гІа участок).

ЛЕНИНСКИ РАЙОН:
№ 7 йола тика (Краснознаменная ул., 31)
№ 26 йола тика (Дьякова ул. 23)
№ 2 йола тика (Ленина цІерагІа пр. 53а)

СТАРОПРОМЫСЛОВСКИ РАЙОН:
№ 19 йола тика (Заветы Ильича ул. 34)
№ 17 йола тика (городок Иванова)
№ 47 йола тика (городок Маяковского)
№ 62 йола тика (Заветы Ильича ул. 183)

ЗАВОДСКОЙ РАЙОН
№ 7 йола тика (Индустриальни ул. 143)
№ 11 йола тика (поселок Черноречье, Верхоянская ул. 15)
№ 4 йола тика (Р. Люксембург ул. 1)
№ 19 йола тика (поселок Войкова Д. Бедного ул. 4)

НГІАССР торговле министерство.
ТІемеи къахьегамеи ветераний городской совет.

ТЕЛЕПРОГРАММА

29 АВГУСТ,
ШИНАРА

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минот.
8.35 — Концерт.
9.05 — «Михайло Ломоносов» яха художественни фильм. «От недр своих» яха 1-ра фильм. 1-рей, 2-гІей сереш.
11.30 — «Из хиннад, хиннад...»
11.50 — Документальни фильмаш.
12.50 — СССР халкъа артистка И. Богачевай концерт-бенефис.
15.35 — Концерт.
16.00 — «Поворот» яхача документальни фильма премьера.
16.20 — «Сенах доах дунен бераша иллеш».
17.20 — Мультфильмаш.
17.50 — Спорти саги. Профсоюзий 1-ра Ерригсоюзни спартакиада.
18.20 — Ленинакан. Юхаметтаоттаяра хроника.
18.45, 23.00 — «Тахан дунен тІа».
19.00 — Кхерам боаца лелам.
19.30 — «Илли-89».
19.45 — «Михайло Ломоносов» яха художественни фильм. «От недр своих» яха 1-ра фильм. 3-гІа сери.
21.00 — «Ха».
21.40 — К. Ваншенкина стихаш язъяь Я. Френкела иллеши романсаши.
22.30 — Телеочерк.
23.15 — А. Вивальди. «Глория».

II ПРОГРАММА

8.00 — Іуйрийнара гимнастика.
8.15 — «Жили-были... Рассказывает Виктор Шкловский» яха 2-гІа фильм.
9.15 — «Так Русь поет веселье, горе...» яха передача.
9.40 — Французски мотт. Іомабу 1-ра шу.
10.10 — Литературни дешараш. М. Пришвин. «Іалама календарь».
10.50 — Документальни фильма премьера.
11.05, 13.00, 22.35 — «Кердадараш».
11.15 — Документальни фильма премьера.
11.25 — «Четыре танкиста и собака». яха художественни фильм. 21-гІа сери.
12.30 — Французски мотт. Іомабу 2-гІа шу.
13.10 — Ритмически гимнастика.
13.40 — Мультфильмаш.
16.45 — Информационни программа (гІалгІай меттала).
16.55 — Фильм-реклама.
17.00 — «Кхетама лоархІаме кард» (гІалгІай меттала).
17.40 — Киножурнал.
17.50 — Информационно-музыкальни программа.
18.15 — «КПСС обкоме: партийни вахара хроника».
18.25 — Хоккей. СССР чемпионат. ЦСКА — «Химик». Перерыве (19.50) — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
21.00 — «Ха».
21.40 — «Дети XX съезда» яхача художественно-публицистически фильма премьера. 2-гІей 3-гІей сереш. Перерыве (22.35) — «Кердадараш».
23.35 — Студентий Дерригдунен ловзараш. Баскетбол. МаІанах.

30 АВГУСТ,
КХАЬРА

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минот.
8.35 — Дунен халкъашта юкъерча конкурса лауреат М. Безверхний.
8.55 — «Михайло Ломоносов» яха художественни фильм. «От недр своих» яха 1-ра фильм. 3-гІа сери.
10.05 — «Никъберий клуб».
11.05 — Мультфильмаш.
11.30 — «Мы расстаемся, чтоб встретиться вновь...» яха передача.
15.35 — Иллеш дІаоал «Молдова» яхача хоро.
16.00 — Документальни фильм.
16.35 — Музыкальни сокровищница. П. И. Чайковске романсаш.
17.10 — Социологи. Хаттараши жопи. Передаче дакъалоацаш я академик, СССР халкъа депутат Т. И. Заславская.
17.40 — Фольклорни ансамбла концерт.
18.00 — Дешара шу долалуш. Шун хаттарашта жоп лу СССР халкъа образованех йолча Паччахьалкхен комитета председатела Г. А. Ягодина.
19.35 — «Тахан дунен тІа».
19.50 — «Михайло Ломоносов» яха художественни фильм. «Врата учености» яха 2-гІа фильм. 1-ра сери.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Ши вахар, ши кхел». РСФСР халкъа артистках Л. Сухаревскаяхи СССР халкъа артистах Б. Тенинахи.
22.40 — «Тахан дунен тІа».
22.55 — «Ши вахар, ши кхел» яхача передача дІахододар.

II ПРОГРАММА

8.00 — Іуйрийнара гимнастика.
8.15 — Іилма - довзийтара фильм.
9.15 — А. Прокофьева стихаш язъяь В. Беляева вокальни цикл.
9.40 — Немецки мотт. Іомабу 1-ра шу.
10.10 — А. Толстой. «Эрсий оамал».
10.35 — Документальни фильм.
11.05, 13.00, 23.40 — «Кердадараш».
11.15 — Немецки мотт. Іомабу 2-гІа шу.
11.45 — «Шестнадцать девушек из шестнадцати городов» яха бераштa дола фильм. (ТВ. Венгри, 1984 шу).
13.10 — «Командировка» яха художественни фильм. 1-ра сери. (Премьера).
16.50 — Информационни программа (нохчий меттала).
17.00 — Документальни фильм.
17.10 — Стихаш Іоеш Н. Пайзулаевс (нохчий меттала).
17.25 — Хоамаш. Реклама.
17.30 — ПланегІеи сомагІеи.
18.00 — «Шуцара къамаьл» (нохчий меттала).
18.40 — Информационно-музыкальни программа.
19.05 — Киножурнал.
19.15 — «Вай юкъара гІайгІа». Вай заман хьалашка дІахьоча парте къаман политиках. (нохчий меттала). Прямой передача. Телефонаш: 22-93-92, 22-01-65, 22-26-68.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.15 — Студентий Дерригдунен ловзараш. Баскетбол. МаІанах. Финал.
21.00 — «Ха».
21.40 — Союзни республикай студей фильм. «Командировка». яха художественни фильм. 1-ра сери. «Укртелефильм». (Премьера).
22.45 — Документальни фильма премьера.

31 АВГУСТ, ЕРА.
ЕРА

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минот.
8.35 — Документальни фильм.
8.55 — «Михайло Ломоносов» яха художественни фильм. «Врата учености», яха 2-гІа фильм. 1-ра сери.
10.05 — Мультфильмаш.
10.45 — «СелаІад» яха фестиваль.
11.15 — Документальни фильм.
11.45 — «Ши вахар, ши кхел».
15.35 — Я. Сибелиус. Музыка.
16.10 — Документальни фильм.
16.40 — «Берашта оахкаргех».
17.10 — Духовой оркестр.
17.30 — Мультфильмаш.
18.00 — «Импульс».
18.45, 23.35 — «Тахан дунен тІа».
19.00 — «...Ялхайтта шу даланзеи бокхагІеи».
19.45 — «Михайло Ломоносов» яха художественни фильм. «Врата учености» яха 2-гІа фильм. 2-гІа сери.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Камера дуненга хьеж».
22.40 — «Галатея» яха фильм-балет.

II ПРОГРАММА

8.00 — Іуйрийнара гимнастика.
8.15 — Документальни фильм.
9.25 — «Юность» яха Новосибирски областа Колывански юртбоахама техникума иллеи халхареи ансамбль.
9.50 — Испански мотт. Іомабу 1-ра шу.
10.20 — М. Ю. Лермонтов. «Демон». Фильм-концерт.
11.05, 13.00, 22.45 — «Кердадараш».
11.15 — «С кошки все началось» яха бераштa дола фильм.
12.30 — Испански мотт. Іомабу 2-гІа шу.
13.10 — «Командировка» яха художественни фильм. 2-гІа сери.
16.10 — Информационни программа (гІалгІай меттала).
16.20 — «Советаши вахари» (гІалгІай меттала).
16.50 — «Оаш тхога яздадар».
17.20 — «Лаьттен нахи».
17.50 — Документальни фильм.
18.00 — Информационно-музыкальни программа.
18.25 — Вай ханара пятиборье. Дунен чемпионат. МаІанах. Венгрера передача.
18.55 — Футбол. СССР чемпионат. «Памир» — «Спартак». Перерыве (19.45) — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.50 — Ф. Шуберт. До минор экспромт. ДІалокх. Д. Башкирова.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Командировка» яха художественни фильм. 2-гІа сери.

1 СЕНТЯБРЬ, ПІАЬРАСКА
ПІАЬРАСКА

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минот.
8.35 — Документальни фильмаш.
9.05 — «Михайло Ломоносов» яха художественни фильм. «Врата учености» яха 2-гІа фильм. 2-гІа сери.
10.20 — Сага институт.
11.20 — «...Ялхайтта шу даланзеи бокхагІеи».
12.05 — Мультфильмаш.
12.40 — Керда дешара шу долалуш. Телезрителий хаттарашта жоп лу халкъа образоване СССР Паччахьалкхен комитета председатела Г. А. Ягодина. (Юхагойтар).
15.30 — «Йоага гІомараш» яхача документальни фильма премьера.
17.00 — Сакъердаме старташ.
17.45 — Киноконцерт.
18.45 — «Тахан дунен тІа».
19.00 — «Стачка йистеяьлча».
19.20 — Баянистий концерт.
19.40 — «Михайло Ломоносов» яха художественни фильм. «Врата учености» яха 2-гІа фильм. 3-гІа сери.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Из хиннад... хиннад».
22.00 — «Взгляд» яха передача.
23.45 — Бокхийчарна дола мультфильмаш.

II ПРОГРАММА

8.00 — Іуйрийнара гимнастика.
8.15 — Іилма - довзийтара фильм.
8.35, 9.35 — Литература. 5-гІа класс.
8.55 — Документальни фильм.
9.05 — Английски мотт. Іомабу 1-ра шу.
9.55 — Иностранни меттаw телевидене гІолла.
10.40, 11.45 — Вайна гонахьара дуне. 1-ра класс.
11.05, 13.00, 17.00 — «Кердадараш».
11.15 — Английски мотт. Іомабу 2-гІа шу.
12.05 — Фильм-концерт.
13.10 — «Командировка» яха художественни фильм. 3-гІа сери.
14.25 — Ритмически гимнастика.
17.10 — «Вылет задерживается» яха художественни фильм.
18.30 — Информационни программа (нохчий меттала).
18.40 — «УнахцІено» (гІалгІай меттала).
19.10 — «Оаш яздарах» яха концерт (нохчий меттала).
19.40 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!»
19.50 — Информационно-музыкальни программа.
20.15 — Ритмически гимнастика.
20.45 — Халкъа ашараш.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Командировка» яха художественни фильм. 3-гІа сери.
22.55 — НТМ. Информационни выпуск.
23.10 — Вай ханара пятиборье. Дунен чемпионат. МаІанах. Венгрера передача.

2 СЕНТЯБРЬ
ШОАТТА

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минот.
8.30 — ЦІагІара академи.
9.00 — «Михайло Ломоносов» яха художественни фильм. «Врата учености» яха 2-гІа фильм. 3-гІа сери.
10.20 — Хьехархой хорий хьалхара Российски фестиваль.
11.00 — Даьй-ноаной ди — шоатта.
12.15 — Халкъа ашараш.
12.30 — Социализма мехкашка.
13.00 — «Котбаьннараш».
14.00 — Іилма-довзийтара фильм.
15.15 — «Когда мамы нет дома» яха бераштa дола фильм. (Вьетнам).
16.20 — Концерт.
16.50 — КПСС платформа проект ювцаш. «Парте вай ханарча хьалашкара къаман политика».
17.25 — «Дукхаеза ашараш». СССР халкъа артистиас Л. Гурченкос дакъалоаца музыкальни фильм.
18.05 — «Сона деза хьо, вахар» яха телевизионни фотоконкурс.
18.10 — «Планета». Дунен халкъашта юкъера программа.
19.10 — Режиссера В. Жалакявичуса фильмаш. «Никто не хотел умирать» яха художественни фильм.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Люди и манекены» яха художественни фильм. 3-гІа фильм.
22.45 — «Что? Где? Когда?» яхача клубий ассоциаце І Дунен халкъашта юкъера конгресс.
23.55 — «Женщина под звездным небом» яха Римера модан цІей.

II ПРОГРАММА

8.00 — Іуйрийнара гимнастика.
8.15 — Юрта сахьат.
9.15 — Документальни фильм.
9.45 — К. М. Вебера музыка.
10.05 — Документальни фильмаш.
10.45 — Концерт.
11.15 — «Раба любви» яха художественни фильм. (Субтитрашца).
12.45 — Стахиев Остап. Бандура.
13.00 — «Кердадараш».
13.10 — Мультфильм.
13.20 — «Россе цыганий иллеш».
14.04 — Телевизионни музыкальни абонемент.
15.25 — Бомарше. «Безумный день, или Женитьба Фигаро» яха Сатиран Московски Академически театра фильм-спектакль.
17.00 — СССР МВД хоам бу.
17.10 — «Безумный день, или Женитьба Фигаро» яха спектакла дІахододар.
18.25 — «Земля тревоги нашей» яхача циклерча «Обвиняются свидетели» яхача документальни фильма премьера. (Молдовафильм).
19.30 — Музыкальни фильм.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!»
20.15 — «...Ялхайтта шу даланзеи бокхагІеи».
21.00 — «Ха».
21.40 — «Арена неистовых» яха художественни фильм. (Дуккхьашха).
23.00 — Лувкхера: кІира хиннараш.
23.15 — Ший лоІамагІа кІалтохаргах латар. Дунен чемпионат. Швейцарера передача.

3 СЕНТЯБРЬ
КІИРАНДИ

I ПРОГРАММА

8.15 — Ритмически гимнастика.
8.45 — «Спортлото» тираж.
9.00 — «Іуррехьа».
10.00 — «Советски Союза гІулакх ду аз!»
11.00 — Іуйрийнера почта.
11.30 — Дунен гонахьа. (Молдовафилм).
12.30 — Мультфильмаш.
13.00 — Киноафиша.
14.00 — Музыкальни киоск.
14.30 — «Голоса» яха А. П. Чехова вахарахи кхелахи дола документальни фильм.
14.40 — «СелаІад» яха фестиваль.
15.15 — «Берала цІей». «Бийса даькъала хийла шун, бераш!» яхача передачан 25 шу дузаш.
16.55 — «Сона деза хьо, вахар!» яха телевизионни фотоконкурс.
17.00 — Юрта сахьат.
18.00 — Дунен халкъашта юкъера панорама.
18.45 — Мультфильм.
18.55 — Концерт.
19.40 — «Михайло Ломоносов» яха художественни фильм. «Во славу Отечества» яха 3-гІа фильм. 1-ра сери.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Маьрша лелалва хьо, доктор!»
21.55 — Футбольни обозрени.
22.25 — Музыкально-информационни программа.

II ПРОГРАММА

8.00 — Зарядка е оттал!
8.15 — «Арена неистовых» яха художественни фильм.
9.35 — Таджикски ССР Гостелерадио.
10.45 — Г. Прокопьевска халкъа инструментий оркестр.
11.05, 13.00, 17.00 — «Кердадараш».
11.15 — Вай ханара пятиборье. Дунен чемпионат. МаІанах. Венгрера передача.
11.40 — Мультфильмаш.
12.00 — Документальни фильм.
13.10 — Ханахи сайхи. М. Луконин.
13.30 — Дирижер Кривошапко Галина.
14.00 — «...тІех ха шун яьнаяле».
14.45 — Союзни республикай публицистика. «Колыбель» яхача документальни фильма премьера.
15.45 — «Рыцарь музыки — Георг Отс» яха фильм-спектакль.
16.45 — Киножурнал.
17.10 — «Киносерпантин». І-ра дубль.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!»
20.15 — Ший лоІамагІа кІалтохаргах латар. Дунен чемпионат. Швейцарера передача.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Маьрша лелалва хьо, доктор!»
21.55 — «Киносерпантин». 2-гІа дубль.
22.40 — Ер дуненна дагадоалл.
22.55 — «Киносерпантин».

РАДИОПРОГРАММА

29 АВГУСТА, ШИНАРА

7.15 «Юрта Іуйренаш».
7.30—7.35 Хоамаш. Хаоттам.
7.45 Передачай программа.
7.50—8.00 Республикански газетий обзор.
8.15 «Коммунистех дола дувцараш» (нохчий меттала).
8.30—8.45 Музыка.
9.15 «Тхога язду». Письмой обзор.
9.30 «Къона заманхо» (гІалгІай меттала).
9.50—10.00 «Рационально пайда эца вторични ресурсех» (нохчий меттала).
16.00—17.00 Информационно-музыкальни программа. Прямой трансляци (нохчий меттала).
18.00 Керда хоамаш.
18.20 Хоамаш.
18.30—18.40 Музыка.

30 АВГУСТ, КХАЬРА

7.15 Хоамаш.
7.30—7.35 Музыка. Хаоттам.
7.45 Передачай программа.
7.48—7.50 Республикански газетий обзор.
8.15—8.45 А. Шахбулатова иллеш (нохчий меттала).
11.15—12.00 Юртбоахама болхлошта йола музыкальни программа (гІалгІай меттала).
16.00—17.00 Информационно-музыкальни программа. Радиостудера прямой трансляци (гІалгІай меттала).
18.00 Керда хоамаш.
18.20 «Іоажалал котбаьннараш». А. Шайхиева очерк (нохчий меттала).
18.35 Музыка.

31 АВГУСТ, ЕРА

7.15 Сихдалара баргал етташ.
7.25—7.35 Хоамаш. Хаоттам.
7.45 Передачай программа.
7.50 Республикански газетий обзор.
8.15—8.45 Концерт (гІалгІай меттала).
11.15 «Цхьаккха а вицвеннавац, цхьаккха а дицденнадац» (нохчий меттала).
11.30 «Парторганизацешка отчеташи хоржамаши».
11.45—12.00 «Хьалхалаттараш» (гІалгІай меттала).
15.15—15.30 «Юрта вахар» (гІалгІай меттала).
17.15 Передачай программа. Хаоттам.
17.16 Музыка (гІалгІай меттала).
17.30—17.45 «Парторганизацешка отчеташи хоржамаш» (гІалгІай меттала).
17.45 Бахача наха гражданско оборонах.
18.00 Керда хоамаш.
18.30—18.40 Хоамаш.

1 СЕНТЯБРЬ, ПІАЬРАСКА

7.45—8.00 «Юрта Іуйренаш». Хаоттам.
8.15 Передачай программа.
8.20 Республикански газетий обзор.
8.30 «Перестройка гІа боахаш я» (нохчий меттала).
8.40 Музыка.
8.45—9.00 «Поэзе минуташ» (гІалгІай меттала).
11.15—12.00 Иллеш дІаоал В. Дагаева (нохчий меттала).
15.15—15.30 Музыка (гІалгІай меттала).
17.15 Передачай программа. Хаоттам.
17.16 «ДоттагІий оазаш».
17.31 «ЦІе сийгаш» (гІалгІай меттала).
17.46 ДоттагІлеи концерт.
18.00 Керда хоамаш.
18.30 Хоамаш.
18.40—19.00 «Советаши вахари» яха радиожурнал.

2 СЕНТЯБРЬ, ШОАТТА

7.35 Юрта вахар (нохчий меттала).
7.50—8.00 Хоамаш. Хаоттам.
8.15 Передачай программа.
8.20 Республикански газетий обзор.
8.30—8.45 «Депутата бехктокхам» (нохчий меттала).
10.40 «Обществои закони» яха радиожурнал (гІалгІай меттала).
11.00—12.00 «Камертон». Кагирхошта йола информационно-музыкальни программа.
13.00 «Сатирически микрофон» яха радиожурнал (нохчий меттала).
13.20—13.30 Музыка.
15.15 «Перестройка практика: проблемаши, предложенеши, решенеши».
15.45—17.00 Халкъа илле концерт (нохчий меттала).
18.00—19.00 «Музыкальни почта» (гІалгІай меттала).

3 СЕНТЯБРЬ, КІИРАНДИ

МЕХКДАЬТТЕИ ГАЗОВИ ПРОМЫШЛЕННОСТА БОЛХЛОЙ ДИ

7.15 Передачай программа.
7.20 Республикански газетий обзор.
7.30—7.40 Хоамаш. Хаоттам.
8ч.15—9.00 «Оаха къоабала дувц шо».
11.20—12.00 Мехкдаьттеи газови промышленноста болхлой денна хетадаь концерт.
15.15—15.30 «Іодеша са письмо».
16.00 Литературни Нохч-ГІалгІайче.
16.30 «Дешархо» (нохчий меттала).
16.40—17.00 Вай мехка халкъий музыка (нохчий меттала).
18.00—19.00 «Иллеца доттагІал долчарна» яха концерт (нохчий меттала).

Хьамсара новкъостий!

Диц ма ле 1990 шера шоашта

«СЕРДАЛО»

газет ханнахьа яздайта

Газет язду «Союзпечата» ерригача отделенешкеи агентствашкеи, предприятешкарча, учреждененшкарча, организацешкарча общественни уполномоченнеша.

Шера газет яздайтара мах 4 соми 8 кепиги ба. Кхоаненга дехкаш тІехьа ца а доахаш «Сердало» газет яздайта шоашта!

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 22-45-57; редактора заместителя — 22-85-07; бехктокхама секретара — 22-84-68; отделий; партийни вахара — 22-53-12, промышленностен транспортен — 22-75-81, 22-65-01; юрта боахама — 22-47-84, 22-90-66; культура — 22-64-75, 22-75-78; письмой — 22-85-64; машинописни бюро—22-89-51; корректорски — 22-89-88.

Газет арадувл шинарей, ерей, шоаттей деношка

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 22-45-57; заместителя редактора — 22-85-07; ответственного секретаря — 22-84-68; отделов: партийной жизни — 22-53-12, 22-54-04; промышленности и транспорта — 22-75-81; 22-65-01; сельского хозяйства — 22-90-66; 22-47-84; культуры — 22-64-75; 22-75-78; писем — 22-85-64; машинописное бюро — 22-89-51; корректорская — 22-89-88.

СФ00286. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 2689.